...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 62 (8283) | 1957 оной мартын 14, четверг | Сэн 20 мүнгэн

РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси мартын 12-то Москвагай Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэрилжэ эхилээ.

Үглөөнэй 10 час. РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **И. В. Горошкин**, тэрэнэй орлогшонор Түрүүлэгшын столой саана һууринуудаа эзэлэн һуубад.

Ложонуудта РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, министрнүүд һууба. Нүхэд **К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, М. А. Суслов, Л. И. Брежнев, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов** правительственна ложонуудта ерэжэ һууна. Тиихэдэнь, сессидэ ерэһэн депутадууд, олон тоото айлшад нэрьесэ альга ташан тэдэниие угтаа.

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй Гурбадахи сессие нээгдэһэн дээрэ соносхоод, Мандатна комиссиин Түрүүлэгшэ депутат **Н. Ф. Игнатовта** түрүүлэгшэ үгэ үгөө. Карельскэ АССР-эй һунгуулиин дүрбэн округто, мүн РСФСР-эй бусад округуудһаа гараһан депутадуудай орондо шэнээр һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые шалгаһан тухайгаа нүхэр Игнатов элидхэжэ үгөө. Конституциин, РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын Дүримэй ёһоор, эдэ бүхы округуудта һунгалта зүбөөр хэгдэһэн байна гэжэ элидхэлшэ мэдээсээ.

Мандатна комиссиин элидхэлые баталха, һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые мэдэрхэ гэһэн тогтоол Верховно Совет баталан абаа.

Сессиин зүбшэхэ зүйлдэ иимэ асуудалнууд оруулагдахаар баталагдаа:

1. 1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб ба Гүрэнэй бюджет тухай.

2. РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые байгуулха.

3. Карельскэ АССР-эй Конституцие баталха.

4. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха.

5. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй составые үргэдхэхэ.

6. РСФСР-эй Верховно Сүүдэй һунгалта.

1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай элидхэл хэхын тулада РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Ясновто** үгэ үгтөө.

1957 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбые ССР Союзай Верховно Совет баталаа һэн. Энэ түсэбтэ тааралдуулан РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб зохёогдоо. Российска Федерациин арадай ажахые хүгжөөхэ талаар тодорхой зорилгонуудые шиидхэхэ ябадал тус түсэбөөр хараалагданхай. Тиихэдэ автономно республика, хизаар, область бүхэнэй онсо өөрэ илгаанууд анхаралда абтанхай гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд тухай тогтоходоо, нүхэр Яснов иигэжэ тэмдэглээ: РСФСР-эй промышленность 1956 оной түсэбые 102 процент дүүргэжэ, урда жэлэйхидэ орходоо 10 процентээр ехэ юумэ бүтээжэ гаргаа. 18 миллион тонно шэрэм, 28,6 миллион тонно булад хайлуулагдаа, 21,9 миллион тонно прокат бүтээгдээ, 251 миллион тонно нүүрһэн, 61,3 миллион тонно нефть малтан абтаа. 129 миллиард киловатт-час электроэнерги абтаа. РСФСР-тэ сэхэ мэдэлтэй промышленность түсэбөө мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэжэ, тогтоогдоһон даалгабариһаа гадуур 6 миллиард шахуу түхэригэй продукци гаргаа.

Хүдөө ажахые нилээд һайнаар хүгжөөгөөбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ хоёр миллиард үлүүтэй пүүд тараан бэлэдхэгдээ, тайлбарилан хэлэбэл, 1953 ондо бүхы Советскэ Союз дотор бэлэдхэгдэһэн тараанай шэнээн болоно. Һүүлэй гурбан жэлдэ республика дотор 15 миллион гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглагдаа. Тараан ажалай хүгжэхэтэй хамта, хүдөө ажахын бусад культуранууд мүн лэ ехээр абтадаг болоо. Бүхы түрэлэй малай тоо толгой олон болоо, ашаг шэмэнь дээшэлээ.

Промышленностиин болон хүдөө ажахын хүгжэлтэһөө уламжалан, бүхы орон дотор, мүн Российска Федераци дотор арад зоной байдал һайжаруулха талаар ехэ хэмжээнүүд абтаһан байна.

1956 ондо республикымнай ажахы улам ехэ болоо. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр арадай ажахын олон һалбаринууд республикын мэдэлдэ үгтөө.

Республикын зарим министерствонүүд гүрэнэй түсэбэй зарим даалгабаринуудые үнгэрэгшэ жэлдэ дүүргээгүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Тусхайлбал, барилгын материалнуудай промышленностиин, ой модоной болон түлишын промышленностиин министерствонүүд тэдэнэй тоодо ороно. РСФСР-эй министерствонүүд арга боломжонуудаа үшөөл дутамагаар элирхэйлэн ашаглана, техникые муугаар хэрэглэнэ, предприятинуудай экономикые хүсэд һайнаар шэнжэлэн мэдэнэгүй. Тэрээнһээ уламжалан промышленна үйлэдбэри удаанаар ургана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ капитальна барилгын хэмжээн нилээд ехэ болоо гэжэ хэлэхэ зуураа, зарим һалбаринууд предприятинуудые, байрын гэрнүүдые, культурна эмхи зургаануудай байшангуудые бариха түсэбөө дүүргээгүй гэжэ М. А. Яснов тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй заабариин ёһоор, 1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй проект зохёогдоо. Хүндэ индустриин һалбаринуудые саашадань булюу ехээр хүгжөөхэ ябадал энэ түсэбөөр хараалагдана.

Түсэбэй гол даалгабаринуудые элидхэлшэ дурдаа. 258,5 миллион тонно гү, али 1956 онойхидо орходоо 5,4 процентээр ехэ нүүрһэн малтан абтаха байна. 73,7 миллион тонно хүрэтэр нефть абтажа, нёдондонойхиһоо 20 процентээр ехэ болохо. 18,4 миллион тонно шэрэм, 29,6 миллион тонно булад хайлуулагдаха, 22,1 миллион тонно прокат бүтээгдэхэ байна. 134,3 миллиард киловатт-час хүрэтэр электроэнерги абтажа, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 10 процентээр ехэ болохо юм. Мүнөө жэлдэ Куйбышевска гидроэлектростанциин шэнэ агрегадууд ашаглалгада үгтэхэ, тиигээд станци бии хүсөөрөө хүдэлжэ, 2,1 миллион киловатт электроэнерги гаргаха байна. Иркутска гидроэлектростанциин дүрбэн агрегат, Новосибирскэ ГЭС-һээ хоёр агрегат ашаглалгада ороходоор хараалагдаа. Хэдэн томо тепловой болон гидроэлектростанцинуудые бариха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Машина бүтээдэг промышленность саашадаа хүгжөөгдэхэ. Шэнэ орёо нарин машинанууд болон түхеэрэлгэнүүд, хүдөө ажахын машинанууд бүри олоор бүтээгдэдэг болохо. Жэшээлхэдэ, тракторнуудые бүтээлгэ республика дотор 17 процентээр нэмэхэ байна. Минеральна үтэгжүүлгэ, синтетическэ спирт болон каучук, будаг, пластмасс, химическэ промышленностиин ондоошье зүйлнүүд бүри ехээр гаргагдадаг болохо.

Барилгын материалнуудые нилээд ехээр бүтээдэг болохо байнабди. Нютаг дээрээ барилгын материалнуудые бүтээжэ, область бүхэнэй хэрэглэмжые хүсэдөөр хангаха зорилго табигдана. Гэр байрын ханада хэрэглэгдэдэг, хулаһаар хэгдэһэн плитануудые түргэнөөр бүтээдэг болохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Хабсаргагдадаг түмэр бетон конструкцинууд болон детальнуудые бүри олоор бүтээн гаргадаг болохо гээшэ тон харюусалгатай зорилго болоно. Жэл соогоо 1.390 мянган кубометр түмэр бетон зүйлнүүдые бүтээдэг заводууд мүнөө жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха ёһотой.

Ой модоной промышленностиин үмэнэ табигдажа байһан зорилгонууд тухай тогтоходоо, элидхэлшэ иигэжэ мэдээсээ: республикын министерствонүүд болон зургаанууд мүнөө жэлдэ 67,2 миллион кубическа метр хүрэтэр гү, али 1956 онойхидо орходоо 6 процентээр ехэ барилгын модо бэлдэхэ ёһотой. РСФСР-эй Ой модоной промышленностиин министерство (министр нүхэр Кудрявцев) модо бэлдэхэ ба шэрэхэ даалгабаринуудаа мүнөө жэлдэ дүүргэхын тулада ой модоной промышленностиин хүдэлмэриие түргэнөөр һайжаруулха уялгатай.

Нүүрһэ малтан абалга ехэ болохо, нүүрһэнэй шэнэ шахтанууд, торфопредприятинууд баригдаха байна.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа саашадаа элбэгээр гаргадаг болохо харюусалгатай зорилго республикын промышленностиин үмэнэ мүнөө жэлдэ табигдана. 227 миллиард түхэригэй гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 5 процентээр ехэ иимэ эд бараан бүтээгдэхэ ёһотой.

Сахар, макарон, мяха, тоһо, һү гэхэ мэтын зүйлнүүд бүри ехээр абтаха. Тиимэһээ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые бүри үргэдхэхэ зорилго табигдана. Мүнөө жэлдэ городууд болон районуудта 75 һүнэй томо заводууд баригдаха, тэдэнэй 20-ниинь мүнөө жэлдэ, бэшэниинь 1958 ондо хүдэлдэг болохо байна.

4.800 миллион үлүүтэй метр хлопчатобумажна бүд, хэдэн зуун миллион метр лён, нооһон бүдүүд, дотор хубсаһанай трикотаж нэхэн гаргагдаха, арһан гуталнууд оёгдохо гэжэ түсэбөөр хараалагдана.

Үргэн хэрэглэлэй элдэб эд бараагаар зоноо тон һайнаар хангахын тулада арга боломжонуудаа элирүүлжэ, шадамараар хэрэглэхэ зорилго табигдана гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Тиихэтэй хамта үйлэдбэриин гаргаша улам бага болгохо, мүнгэ зөөрэ гамтайгаар гаргашалха тухай тусгаар анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Российска Федерациин хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар депутат Яснов нилээд дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Республикын колхоз, МТС, совхозууд энэ жэлэйнгээ түсэбүүдэй ёһоор газар тарялангай бүхы һалбаринуудай, мүн мал ажалай продукци бүри ехээр абахаар хараалаа. Коммунистическэ партиин ЦК-гэй, Советскэ правительствын Хандалгада харюу болгон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө жэлдэ мал ажалай продукт бүри ехээр абажа гүрэндэ тушааха арга боломжонуудаа элирүүлжэ байна.

РСФСР дотор мал ажалай продукт һүүлэй үедэ үшөөл дутамагаар абадаг байгаабди гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй гээд элидхэлшэ саашань хэлээ. Малаа олон болгохотой хамта, тэдэниие шахажа, бэлшээн адуулжа таргалуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха, тон богонихон үе соо шубуу олоор үсхэбэрилдэг болохо хэрэгтэй. Тэжээл ехээр абадаг болохо тон шухала болоод байна. Колхозууд болон совхозууд кукуруза ёһотойл һайнаар таридаг болохо ёһотой.

1956 ондо Республикын совхозууд нилээд амжалта туйлаа, гэбэшье хүдэлмэридэнь дутуунууд үшөө бии. Тиимэһээ совхозуудай министерство, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд продукци элбэгээр абадаг болохо, өөрынь үные химдаруулха, совхоз бүхэниие ашаг олзо ехэтэй болгохо хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Хүдөө ажахын үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шэнэ техникэ ехээр туһалха байна. РСФСР-эй МТС-үүд, совхозууд 122 мянган шэнэ трактор (15 хүсэтэйдэ оруулхада), 83 мянган тараанай комбайн, 100 мянган юрын жатка, 122 мянган подборщигууд болон хүдөө ажахын ондоошье олон машинанууд болон механизмуудые мүнөө жэлдэ абаха байна.

Гол мүрэнэй, автомобильна транспортые болон хэлхеэ холбоое саашадань хүгжөөхэ гэжэ түсэбөөр хараалагданхай.

РСФСР-эй мэдэлдэ байдаг арадай ажахыда 1957 ондо капитальна барилга хэхын тулада гүрэнэй зүгһөө 32,9 миллиард түхэриг үгтэхөөр хараалагдаа. Тэрэнь 1956 онойхиһоо 13 процентээр ехэ юм.

Гэр байра олоор бариха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Имагтал гүрэнэй зөөреэр республикын газар дээрэ мүнөө жэлдэ 23 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр баригдаха. Тэрэнь нёдондонойхиһоо 4,2 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ байна.

Городуудые, хүдэлмэришэнэй тосхонуудые хүдөөгэй районуудай центрнүүдые болбосон түхэлтэй болгохын тулада үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 43 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо.

Эхин, долоон жэлэй, дунда һургуулинуудай һурагшадай тоо мүнөө жэлдэ 15,2 миллион хүнөөр олон болохо. Дээдэ һуралсал саашадаа үргэдхэгдэхэ. Культурна эмхи зургаанууд, санаторинууд, амаралтын гэрнүүд бүри олон болохо.

1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдаад байна. Энэ түсэбөөр Российска Федерацида оролог бүхы автономно республика, хизаар, областьнуудай ажахы болон культурые саашадань хүгжөөхэ ябадал хараалагдана гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Промышленностиин, барилгын хэрэгые саашадаа бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо тухай КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриин удхашанар тухай элидхэлшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэһэн байна.

Һүүлээрнь РСФСР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджет тухай, РСФСР-эй 1955 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай РСФСР-эй Финансын министр депутат **И. И. Фадеев** элидхэл хээ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **И. М. Скачков** нэмэлтэ элидхэл хээ. Республикын арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ түсэбые болон Гүрэнэй бюджедые баталха гэжэ тэрэ дурадхаа. Тиихэтэй хамта бюджедэй орошын талые 92.488 мянган түхэригөөр нэмээхэ аргатай гэжэ Бюджетнэ комисси тоолоно гээд тэрэ хэлээ.

Тиигээд үглөөнэй заседани хаагдаа.

Үдэшын заседани дээрэ сессиин зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалаар үгэ хэлэлгэ болоо.

Депутат **П. Н. Исаев** (Свердловско область) түрүүлжэ үгэ хэлээ. 1956 ондо областиингоо ажалшадай туйлаһан амжалтанууд тухай тэрэ гол түлэб тогтожо хэлээ.

РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбые, мүн Бюджетнэ комиссиин заһабаринуудтайгаар Гүрэнэй бюджедые баталха гэжэ нүхэр Исаев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Удаань депутат **Л. М. Васильева** (Владимирска область), депутат **П. И. Меркулов** (Арзамасска область), депутат **Н. И. Голубев** (Татарска АССР), депутат **А. В. Анкудинов** (Тувинска автономно область), депутат **Г. Н. Конопасов** (Челябинск), депутат **К. Е. Есауленко** (Камчатка область), **А. А. Родионов** (Омск) үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Верховно Совет мартын 13-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

Москва. Театральна проезд. ТАСС-эй фотохронико.

Залуушуулай фестивалиие түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтая

Манай орон дотор Совет засаг тогтожо, социализмын һуури табигдахаһаа хойшо улад зоной оюун бэлиг, уран шадабаринь гүн ехэ далайн эхин болодог барагдашагүй булаг шэнгеэр билтаржа захалаа. Энэнэй ашаар ажалшан арадай дунда социалистическэ ёһоной соёл болбосорол дэлгэрээд, уран бэрхэ, онсо мэргэжэлтэй хүнүүд олон зуугаад, мянгаадаараа урган гаража байдаг. Эдэнэр арад түмэнэйнгөө нэрэ түрые бүхы дэлхэй дээрэ алдаршуулна.

Манай республикашье эдэ туйлалтануудай эли тодо гэршэ жэшээ болохо байна. Октябрьска революциин урда тээ хээрын сагаан тала байһан газарнуудаар культурын ехэ гуламтанууд: һургуулинууд, театрнууд, спортын талмайнууд, клубууд, улаан булангууд, культбазанууд эмхидхэгдэнхэй. Бурят-Монголоймнай зарим хүбүүд, басагад орон дотороо, ондоо тээгүүршье һорёон мүрысөөнүүдтэ хабаадажа нэрээ нэрлүүлсэдэг болонхой. Артистнууд Һ. Линховоин, Л. Сахьянова, Ц. Бадмаев болон бусад Бүхэдэлхэйн залуушуулай фестивальнуудта ошожо, шагнал, магтаалда хүртэһэн байха юм. Манай нютагай боксёр хүбүүн Владимир Сафронов Олимпийскэ нааданай үедэ эрхимлэжэ, алтан медаль абаа.

Эдэ бүгэдэ хадаа Коммунистическэ партиин бэелүүлдэг ленинскэ сэсэн мэргэн национальна политикын аша үрэ мүн.

Ерэхэ хабартаа, зундаа болохо залуушуулай республиканска, бүхэсоюзна фестивальнуудта бэлэдхэл нютаг бүхэндэ үни эхилэнхэй, эдир бэлигтэнэй эдэбхи хэшээлые хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр гаргуулжа байна. Уран бэлигэ олон талаарнь бадаруулан дэлгэжэ, улад зоноо һонирхуулха, баясуулха зорилго табяд, «унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр» хүдэлмэрилнэ. Энэ бэлэдхэлэй үедэ хүн бүхэн—залуу хүдэлмэришэн, колхозник, интеллигент бүхэн ажахын ба культурын бүхы асуудалнуудаар амжалтануудые туйлажа, ехэ бэлэг бариха хүсэлэнтэй. Ажал хүдэлмэри дээрээ, клубууд, Культурын ордонгууд, спортын залнууд соогоо, улаан булангуудтаа, елүүр мүлыһэн дээрэ, санын урилдаанай газарта олооро сугларжа, залуу наһанай зориг хаба мэдүүлэн, «эди шэдеэ» гаргана. Фестивальда бэлэдхэлэй үедэ нилээд олон кружогууд эмхидхэгдэжэ, элдэб янзын һорёон мүрысөөнүүд дэлгэрнэ. Жэшээлхэдэ, Бурят-Монголой Гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ педагогическа институдай студентнэр оролдолго үүсхэл гарган, олоншье, һониншье номернуудые бэлдэжэ, институдайнгаа фестиваль эрхим һайнаар үнгэргэһэн байха юм.

Мухаршэбэрэй аймагай «Улаан Шулуута» колхозой залуушуул эмхидхэлэй комитет тогтоогоод, фестивальда хабаадаха эрхэ олохын түлөө тэмсэнэ. Эдэнэр мал һүрэгөө улам олон, ашаг шэмэ ехэтэй болгохо, бүхы тарилгаһаа баян ургаса абаха, зүжэг наада табиха, ород болон бурят дуунуудые дуулаха, олон янзын хатар танца наадаха, уран гоёор уншахын тула бэеэ зэһэн бэлдэжэ байнад. Д. Ринчинова, С. Цыдыпов гэгшэд колхозно үйлэдбэри дээрэ эршэмтэй габшагайгаар ажаллахатаяа хамта ирагуу һайханаар дууладаг байба. Багша Б. Бадмаева хатар танцануудта колхозой залуушуулые һургажа байнхай. Иимэ жэшээнүүд олон.

Гэхэ зуура, зарим нютагуудай комсомолшууд, залуушуул фестивальда бэлэдхэлые хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Энээндэ жэшээ болгожо Ахын аймагай Сорогой сомоной «Коминтерн» колхозые абаад үзэе. Эндэхи залуушуулые фестивалиин бэлэдхэлдэ элсүүлэн, эдэбхитэйгээр хабаадуулха: уран бэлигыень гаргуулжа, һонин номернуудые бэлдүүлхэ, ажалай мүрысөө дэлгэрүүлжэ, шэнэ амжалтануудые туйлаха хүдэлмэри биратайгаар ябуулагданагүй. Клубые даагша нүхэр Ошорова кружогуудаар дамжуулан бэрхэ дуушад, хатаршад, хүгжэмшэд болон ондоошье урашуулые элирүүлэн, бэлэдхэхэ оролдолго гарганагүй гэжэ манай селькорнууд бэшэнэ. Тэрээнһээ гадна, фестивальда бэлэдхэлые дуу, хүгжэм ба хатар танцын номер бэлдэхэ тэдыгээр хизаарлаад, ажал үйлэдбэриин асуудалнуудтай холбоогүйгөөр ябуулха һэдэлгэ гаргадаг, ушарнууд үзэгдэнэ. Аймагуудай, республикын, бүхэсоюзна фестивальнуудта хабаадахын тула уран һайханай элдэб номернуудые бэлдэхэһээ гадна, ажахын ба культурын бүхы һалбаринуудта шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлажа, Эхэ орондоо, Коммунистическэ партидаа эрхим бэлэгүүдые барихын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэхэ шухала.

Залуу нүхэд! Ямар бэлэдхэлтэйгээр, ямар бэлэгтэйгээр фестивальнуудые угтахаяа байнат? Хэһэн юумэеэ дахин дахин шалгажа үзэхэ, юу хэжэ болохо байһан тухайдаа бодожо үзэхэ хэрэгтэй.

Нютагуудтахи партийна, советскэ, профсоюзна организацинууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд фестивальда бэлэдхэлые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэнь комсомолой организацинуудта, залуушуулда тодорхой туһа хүргэхэ ёһотой.

Горно мастерай шэн габьяата ябадал

ПРОКОПЬЕВСК, (Кемеровскэ область), мартын 11. (ТАСС). «Сталинуголь» трестын Молотовой нэрэмжэтэ шахтада иимэ ушар болоо. 6-дахи участогай проходчинууд нүхэд Абулдаев Низамутдинов хоёрой хүдэлмэрилжэ байтар, гэнтэ дэлбэ түрин айхабтар ехэ хүсэтэй уһан гаража, хүдэлмэриень тогтоожорхибо. Уһан улам ехэ боложо, тэндэ байһан бүхы түхеэрэлгэнүүдые урдахуулан абаашажа байба.

Горно мастер Салтан Ахунов энэ ушар тухай мэдээд, шахтада дежурлажа байһан хүндэ дары хүргэн мэдээсээд, өөрөө электрослесарь Кашляковтай хамта тэрэ ушар болоһон газар тээшэ гүйн ошобо.

Гүйлдэжэ ерэхэдэнь, дүүрэн уһан урсажэ, модо шулуун урдажа яба. Хүнүүдшье харагданагүй. Салтан Ахунов удаан бодожо байнгүй, хэмжээ абажа эхилбэ. Шахтёрой лампочка носоожо баряад, хоолой соо хүйтэн уһан соогуур ябажа, нүхэдөө бэдэржэ оробо. Тиигээд уданшьегүй нэгэ хүнэй уһанда хахажа, шэнгэжэ байхыень харажархиба. Энэ Низамутдинов байгаа. Тэрэнээ аюулгүй газарта гаргахыень слесарьтээ даалгаад, горно мастер өөрөө саашаа ябаба. Уданшьегүй хоёрдохи проходчик Абулдаев олдобо.

Иигэжэ аюулһаа тунхарингүй, эрэлхэг зоригтойгоор Ахуновай хэмжээ абаһанай ашаар, хүнүүдэй ами наһан абарагдаһан байна. «Сталинуголь» трестын управлени Салтан Ахуновта баясхалан хүргөөд, мүнгөөр шагнаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам һайжаруулха

(Партийна эдэбхитэдэй суглаанһаа)

Баргажанай аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан һаяхан болоо. Тус суглаанда эхин, долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, пионерэй болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

«Һургуулинуудта һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха тухай» асуудалаар партиин айкомой секретарь нүхэр С. Ламажаповай хэһэн элидхэлые сугларагшад шагнаад, эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсээ.

Һүүлэй үедэ аймагай һургуулинууд хүдэлмэреэ, илангаяа һурагшадые ажалда һургаха хэрэгые зарим тэды һайжаруулаа. Гэхэтэй хамта, һургуулинуудай һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд бии гэжэ эндэ тэмдэглэгдээ. Аймаг дотор һургуулиин наһанай олон үхибүүд мүнөө һуранагүй, тэдэниие уялгата ёһоор һургуулида оруулхын түлөө һургуулиин, сомоной Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэд мүртэйгөөр тэмсэнэгүй.

Һургуулинуудай һуралсалай хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд бии байһан зандаа. Энээнһээ боложо, жэл бүри олон һурагшад хоёрдохи жэлээ нэгэ класстаа үлэнэ. Эндэ, илангаяа ахалагша—8—10 классуудта һуралсалынь муу байна. Жэшээнь, Усть-Баргажанай, Урогой, Баянголой дунда һургуулинуудай 8-дахи классуудта ороһон һурагшадай хахадһаа үсөөниинь 10-дахи класс дүүргэжэ гарана. Мүн һурагшадые ажалай дүй дүршэлдэ һургаха, тэдэниие элдэб хүдөө ажахын машинануудтай танилсуулха, уралуулха, дархалуулха элдэб ургаса, жэмэс тарюулха хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Олонхи һургуулинууд һуралсалай мастерскойгүй.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар һургуулинуудай партийна, комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ мүн лэ олон дутагдалнууд бии. Иимэ дээрэһээ зарим һурагшад ниитын журамые эбдэдэг, таарамжагүй ябадал гаргадаг байна. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, һургуулиин партийна, комсомолой болон пионерэй организацинууд идейно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һулаар ябуулна, зарим һургуулинууд түрэлхидтэй нягта холбоогүй байна. ВЛКСМ-эй айкомой хүдэлмэрилэгшэд һургуулиин комсомолой ба пионерэй организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар бодото туһаламжа үзүүлнэгүй.

Аймаг дотор үнэн сэхээр ажалладаг, олон жэлэй хүдэлмэриин ехэ дүй дүршэлтэй багшанар олон. Теэд тэдэнэй дүй дүршэлые бусад багшанарай дунда дэлгэрүүлхэ хүдэлмэриие аймОНО, багшанарай аймагай кабинет тон һулаар ябуулна.

—Һурагшадые һургаха ба хүмүүжүүлхэ асуудалые аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гээшэ ехэ һайшаалтай байна. Энэ асуудал гээшэ гансал багшанарай хэрэг бэшэ, харин бүхы арад зоной хэрэг бшуу. Тиимэһээ энэ шухалын шухала асуудалые хамтадаа шиидхэхэ ёһотойбди,—гэжэ БМАССР-эй габьяата багша И. Т. Затеев хэлээ.

Һурагшадые ажалда һургаха асуудалда эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад онсо анхаралаа хандуулаа. Энээн тухайда олон хүнүүд үгэ хэлэхэдээ, зунай сагта һурагшадай тусгаар бригадануудые байгуулжа, тэдэнэй ажалыень зүбөөр, һуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ шухала гэжэ хэлэгдээ. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгые тоодоггүй, харин һурагшадые нэгэ-хоёроор олон бригада, звенонуудаар һалгаан тараагаад, ехэ хүнтэй нэгэ адляар хүдэлмэрилүүлхэеэ оролдодог. Саашадаа һургуулиин һурагшадай хүдэлмэрилхэ тусгаар участогууд колхозуудта бии болгохо тон шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

Аймагай һургуулинуудта һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаһан тогтоол баталан абтаба.

О. Раднаев, манай корр.

Комсомолой организацида туһалха хэрэгтэй

Прибайкальска аймагай «Путь к коммунизму» колхоздо олон залуушуул ажаллана.

Зырянай һүнэй-товарна фермэ залуушуулай фермэ гэжэ тоологдодог. Эндэ һаалишанаар залуу басагад хүдэлмэрилхэ зуураа, ажал хүдэлмэридөө һайн амжалтануудые түйладаг болонхой. Ажахын шэнэ жэлэй 5 һарын турша соо Н. Патрахина үнеэн бүриһөө 521 литр һү һаажа, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Мүн залуу һаалишан Н. Кочетова жэшээтэ ажалаараа шалгарна.

Теэд иимэ жэшээнүүд олон бэшэ юм. Зарим залуушуул үүсхэлгүйгөөр ажаллана, журам эбдэнэ.

Тэрэнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, колхозой парторганизаци залуушуулые фермэ дээрэ эльгээһэн аад, саашадаа тэдээн тушаа анхаралаа хандуулнагүй, тэдэнэй дунда ойлгуулламжын, культурно-гэгээрэлэй ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй. Колхозой правлени ба партийна организаци (түрүүлэгшэнь нүхэр Агафонов, секретариинь нүхэр Тарасов) залуушуулые ажал хүдэлмэритэйнь танилсуулха, даднаан һургаха тушаа юушье хээгүй.

—Бидэндэ хэншье хэлэжэ, заажа үгэнэгүй, ажабайдалаарнай һонирхоногүй,—гэжэ Н. Патрахина гомдолтойгоор хэлэнэ.

Һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнхэй гэжэ партбюрогой секретарь нүхэр Тарасов тоолодог. Теэд бодото байдалыень харахада партийна организаци энэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандана. Мүрысөөнэй дүнгүүд 5 һарын туршада гаргагдаагүй байна.

Фермэ дээрэ лекци, элидхэлнүүд уншагданагүй, хөөрэлдөөн үнгэргэгдэнэгүй.

Колхозой парторганизациин, ВЛКСМ-эй райкомой зүгһөө комсомолой эхин организацида бодото туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй.

С. Семенов.

Улан-Удын ПВЗ-гэй паровозо-механическа цехтэ электрын тоогоор булад хатааха арга хэрэглэгдэдэг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: термист В. Никельберг электрын тоогоор булад хатааха түхеэрэлгэдэ хүдэлмэрилжэ байна. **В. Шитиковэй** фото.

Гээгдэлһээ гараха дүүрэн аргатай

Прибайкальска аймагай «Лесохимик» гэжэ олзоборилгын артель Бурмонпромсоведэй ажахы ехэтэй артельнүүдэй нэгэниинь юм. Гэбэшье, тус артель арба гаран жэлэй туршада гээгдэлһээ гаража шадаагүй байһаар.

Гурулево тосхондо һаяхан болоһон тоосоото-һунгуулиич суглаан дээрэ артелиин гэшүүд хүдэлмэриингөө ехэ дутагдалнуудые элирүүлээ. Артелиин ажахын хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилэгдэжэ байһые үнгэрэгшэ жэлэй хүдэлмэриин дүн гэршэлэн харуулна. Продукци үйлэдбэрилхэ түсэбынь оройдоол 67 процент дүүргэгдэһэн байна. Иимэ хангалтагүй хүдэлмэриин эсэстэ артель аяар миллион шахуу түхэригэй эд бараа гүрэндэ дутуу үгөө.

Республикымнай арадай ажахыда тон шухала зүйлнүүдые артель бүтээдэг юм. Гэбэшье, артель 176 мянган хирпиисэ, 1747 кубометр хюрөөдэгдэмэл модо, нэгэ квартиратай 8 стандартна гэр худалдаа наймаанай организацинуудта дутуу үгөө.

Артелиин правлени, нэн түрүүндэ технорук нүхэр Бараковский, техническэ шалгалтын таһагай начальник нүхэр Агильдин гэгшэд өөһэдөө мэдээд элдэб орёо технологитой продукци бүтээлгэһэн байна. Жэшээнь, артель баталагдаһан түсэбэйнгөө ёһоор 21 ондоо зүйлэй юумэ бүтээхэ аад, тэрэнээ аяар 40 хүрэтэр олошоруулаа. Эдэ продукцинуудай нэгыеншье шадабаритай һайнаар бүтээнэгүй. Тиимэһээ хүдэлмэриингөө сагые дэмы гээдэг, продукциин өөрынь үнэ ехэ байдаг. Олзо доход оруулха түсэб холо дүүргэгдэнэгүй.

Ямаршье предприятида түүхэй эдэй запас хэмһээ үлүү байха ёһогүй ха юм. Теэд мүнөө эндэ 100 гаран мянган түхэригэй запас материал ашаглагдангүйгөөр хэбтүүлэгдэнэ. Мүн бүтээһэн зүйлнүүдынь шанар муутай дээрэһээ гүйсэгүй байдаг. Энээнһээ боложо, хүдэлмэришэдынь 2—3 һара соо салингаа абангүй байха баатай болоно.

«Лесохимик» гэжэ олзоборилгын артель гээгдэлһээ гараха аргатай гү? Аргатай. Нэгэдэхеэр, ажахынгаа бүхы хүдэлмэриие ябуулжа шадаха хүдэлмэришэдөөр яһала олон. Гансал ажалай эмхидхэлые эрид һайжаруулха, ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха хэрэгтэй. Тиихэдэ бүхы машина зэмсэгүүдээ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга баһал бии.

Хэрбээ артель эдэ арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шадаад байгаа һаа, түсэбһөө гадуур үшөө 200 мянган хирпиисэ сохижо шадаха һэн. Юуб гэхэдэ, хирпиисэ галдадаг пеэшэнүүдынь 32 мянган хирпиисын багтаамжатай. Нойтон хирпиисые галдахаһаа урид хатааха хүдэлмэри зүбөөр эмхидхээд байгаа һаа, пеэшэн бүхэнөө бүри хүсэдөөр ашаглажа болохо байһаниинь мэдээжэ.

Хоёрдохёор, артелиин Бурдуково тосхондохи участогта модо хюрөөдэдэг «ПР-65» маркын хүсэтэ рама тодхоотой юм. Энэ рама үдэр соо 15,2 кубометр модо хюрөөдэхэ аад, бэлдэгдэһэн модоной дутадаг дээрэһээ миин байна, хүдэлхэдөөшье, 6—7 кубометрһээ дээшэ хюрөөдэнэгүй. Тиихэдэ модо шэрэдэг 5 автомашина даалгабаряа оройдоол 54 процент дүүргэнэ. Эдэ дутагдалые усадхажа болохо байһаниинь мүн лэ лабтай.

Артелиин правлени ажахыгаа гээгдэлһээнь гаргахын тулада эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. Мүнөө артелиин хүтэлбэрилхы тушаалнуудта шэнэ хүнүүд томилогдоо. Нэн түрүүндэ хүдэлмэришэдэй дунда ажалай шанга журам тогтоохо, үйлэдбэри дээрэ түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Г. Ильин.

Абаһан уялгаяа дүүргэхэ

Предприяти бүхэндэ жэл бүри баталагдадаг коллективнэ договор гээшэ ажахын шухала удхашанартай документ мүн. Тэрээн дотор хоёр талаһаа (администрациин, хүдэлмэришэдэй) гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэһээ эхилээд, хүдэлмэришэдэй гэр байра хүрэтэр асуудалаар уялганууд абтадаг байна.

Курбын леспромхоздо тус договорой хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһаниие хаража үзэхэдэ, хангалтагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ леспромхоз таба мянгаһаа дээшэ кубометр модо гүрэндэ дутуу үгэһэн, бэлэдхэгдэһэн нэгэ кубометр модоной өөрынь үнэ хараалагдаһан түсэбһөө холо дээшэлһэн юм. Мүнөө мэдээн дээрэһээ харахада энэ леспромхоз юрэнхыдөө модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ түсэбөө муу бэшээр дүргэжэ байна. Теэд модо бэлэдхэхэ пунктнуудай, мастерска участогуудай бодото байдалтай танилсаад байхада, үйлэдбэриин доторой арга боломжонууд дүүрэнээр ашаглагданагүй.

Зарим пунктнуудай гээгдэлдэ ороод байхада, хүтэлбэрилэгшэдынь «машина зэмсэгээр дуталданабди, хабар, зундаа харгы муудадаг» гэһэн элдэб шалтагуудые урдаа баридаг. Нээрээшье, тиимэ зарим бэрхэшээл тохёолдоошье бэзэ. Теэд леспромхозой бодото байдалые зүбөөр хараха хэрэгтэй ха юм. Энэ леспромхозой коллектив мүнөө хэрэглэжэ байһан бүхы техникээрээ гүрэнэй түсэб саг болзор соонь дүүргэжэ шадаха гүйсэд аргатай. Гансал ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, машина зэмсэгүүдээ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Леспромхозой дирекци коллективнэ договор соо абаһан уялгынгаа ёһоор үйлэдбэри дээрэ ажалай түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи үргэнөөр хэрэглэхэ байгаа. Модо бэлэдхэлэй промышленностьда цикличностиин график хэрэглэгдэһээр хэдэн жэл үнгэрөө. Мүнөө түрүү леспромхозуудта комплексно бригаданууд эмхидхэгдэжэ эхилээ. Теэд Курбын леспромхозой Тээгдэ, Худак гэжэ участогуудай хүдэлмэри мүнөө болотор цикличностиин графигта оруулагдаагүй байһаар. Отологдоһон модые ута зандань шэрэхэ түрүү арга хэрэглэгдэнэгүй. Атха гэжэ пунктда модо шэрэхэ энэ арга хэрэглэгдэжэ эхилһэн аад, һүүлэй үедэ мартагдашаһан байна. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, машинада модо тээхэ механизмууд хэрэглэгдэнэгүй. Энэ хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ ёһотой «ТЛ-2О» «ТЛ-4» маркын хүсэтэ лебёдконууд миил хэбтэжэ байна. Хэрбээ эдэ дутагдалнуудые усадхаад, бии байһан бүхы техникээ зүбөөр ашаглаад байгаа һаа, ажалай бүтээсын дээшэлхэ байһаниинь мэдээжэ ха юм.

Модошодые материальна болон культурна талаар хангалга тон муугаар табигданхай. Модо бэ... хэлэй Тээгдэ, Худак гэжэ уча... гуудай нэгэл халаанай хүдэлм... шэд ажал дээрээ халуун эдеэ... лоор хангагдана. Леспромх... ОРС-ын начальник нүхэр Кол... до энээн тушаа хэды хэлэгдэ... шье һаань, шухала хэмжээн а... нагүй.

Хүдэлмэриин үедэ аюулта эл... гэнэ осол болохогүйе сахиха ... коллективнэ договор соо онсо ... дэглэгдэдэг. Гэбэшье, эндэ ... модондо үзүүрээрээ шагтагалда... модо татаха механизмууд хэрэг... дэнэгүй. Тиимэһээ хүдэлмэри... тэрэниие гараараа түлхижэ үнэ... ха баатай болоно. Модошо... гутал, хубсаһаа хатааха будка... баригданагүй.

Леспромхозой профсоюзна о... низаци коллективнэ договор ... лүүлхын түлөө багаар оролд... дирекциин урда эрилтэ табина... Договорой дүүргэлтые үсөөн ша... на. Нёдондо жэлдэ болоһон пр... союзна суглаан дээрэ олон хүд... мэришэд ажалай бүтээсые дээ... лүүлхэ талаар һайшаалта дүр... халнуудые оруулһан байгаа. ... шээнь, хүдэлмэришэд модо бэл... хэлгын участогуудта һарын һүү... үйлэдбэриин зүблөө үнгэргэдэг ... ложо, тэндэ һара соо хэгдэһэн ... дэлмэриин дүн гаргаха, дутагд... нуудые элирүүлдэг болохо гэ... хэлсэһэн байгаа. Энэ дурад... миил саарһан дээрэ бэшэгдээд ... үнгэрөө. Тэрэ гэһээр үйлэдбэр... зүблөөн нэгэшье участогта үнг... гэгдөөгүй байһаар. Профсою... рабочкомой түрүүлэгшэ байһан ... хэр Куприянов хүдэлмэришэ... дунда социалистическэ мүры... дэлгэрүүлхын түлөө ямаршье ор... долго гаргадаггүй байгаа. Мүн... шье леспромхозой модо бэлэдхэ... участогуудта показателиин дос... да ямар бригадын түрүүлжэ, хэ... гээгдэжэ ябаһаниинь харуулагда... гүй. Илангаяа мастернууд нү... Базаржапов, Спиридонов, Серп... нов гэгшэдэй даадаг участогуу... олон модошод нормоёо хэды п... цент дүүргэһэнээ мэдэдэггүй, х... шье тэдэндэ энээн тухай хэл... үгэдэггүй байна.

Курбын модошодой дунда ку... турна хүдэлмэриин бүришье му... гаар табигдаһаниие тэмдэглэхэ ... рэгтэй. Хүдэлмэришэдэй дунда л... ци, элидхэл тон үсөө уншагда... Леспромхозой директор нүхэр ... зев, главна инженер нүхэр Фил... пов, үйлэдбэриин таһагай нача... ник нүхэр Юрский болон бусад ... дондонһоо хойшо модошодой... дунда нэгэшье лекци уншаагүй б... ха юм.

1957 оной түрүүшын квартал д... рэхэ ойртобо. Курбын леспром... зой хүтэлбэрилэгшэдэй, партий... профсоюзна организацинуудай ... дутагдалнуудаа түргөөр усадх... байгаа һаа, кварталай түсэб... үлүүлэн дүүргэхэ байһаниинь л... тай.

Д. Матвеев.

Түрүү колхозуудта Улаан тугууд барюулагдаба

Һү һаалгаар февраль һарын дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо Кяхтын айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Энэ колхоздо нёдондоной февраль һарынхида орходоо 4 шахуу дахин ехэ һүн һаагдаһан байна. Түрүү һаалишад А. Анчикова, Г. Доржиева, Д. Чагдурова г... шэд нёдондонойхидо орходоо 4 дахин ехэ һү һаагаа.

Түл абалгаараа Сталинай нэр... жэтэ колхоз түрүүлжэ, дамжуул... Улаан туг абаба. Эндэхи хонин... 100 эхэ хонинһоо 76 хурьга аба... хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ бай...

П. Дагбаев.

Экономическа һургуулиин нэгэ заняти тухай

КПСС-эй Сэлэнгын айкомой дэргэдэ экономическа һургуули эмхидхэгдэнхэй. Энэ һургуулида партиин айкомой, аймгүйсэдкомой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, аймагай колхозуудай партийна эхин организациин секретарьнар, түрүүлэгшэнэр, МТС-үүдэй директорнууд, гол мэргэжэлтэд, хамта ная гаран хүн һурана.

Партийна һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһээр энэ һургуули 4 заняти үнгэргөө. Занятиин түрүүшын хоёр час соо политэкономиин асуудалаар һурагшадайнь нэгэн теоретическэ лекци уншадаг. Удаадахи часайнь туршада хүдөө ажахын экономикын асуудалаар семинарга хабаадагшадай нэгэн элидхэл хэдэг. Һүүлээрнь хүдөө ажахын асуудалаар хэгдэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэдэг. Жэшээлхэдэ, урда тээнь үнгэрһэн занятинуудай нэгэндэ политэкономиин асуудалаар лекци уншагдаа, удаань колхозой гаргадаг продукциин өөрын үные химдаруулха тушаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ванкеев, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Дансорунов гэгшэд элидхэл хээ. Тиигээд хоёр заняти дээрэ эдэ асуудалнууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Һүүлшынь асуудалые һурагшад ехээр һонирхожо, һү, мяха, ороохо таряа, овощь абахадаа хүсэ, зөөри багаар гаргадаг болохо тушаа олон үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа.

Тус һургуулиин ээлжээтэ заняти мартын 6-да үнгэрөө. Занятида 50 гаран хүн байлсаа. «Социализмын экономическа гол хуули ёһон» гэһэн лекци партиин айкомой секретарь Тихоненко уншаа. «Колхозой ажалай эмхидхэл ба ажалай түлбэри тухай» партиин айкомой секретарь нүхэр Н. Г. Вяткин 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр И. П. Батышев хоёр элидхэл хээ.

Эдэ элидхэлнүүдэй һайн тала болон дутагдалнууд тухай, тэдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ шагнагшадай ямараар хабаадалсаһан тухай энэ статья соо хэлэгдэхэ байна.

Нүхэр Тихоненко түсэб зүбөөр табижа, лекциеэ яһала һайнаар бэлдээ, ойлгосотойгоороршье уншаа. Социализмын экономическа хуули ёһонуудай объективнэ шэнжэтэй байдагые, социалистическэ үйлэдбэриин гол зорилгые ба тэрэниие бэелүүлхэ аргануудые тон зүбөөр тайлбарилаа. Партиин XX съездын болон КПСС-эй ЦК-гэй һүүлшын Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдһээ жэшээнүүдые абажа хэлэхэдэнь тэрэнь бүри ойлгосотой болоо. Бүхы гүрэнэй, республикын, мүн аймагайнгаа байдал дээрэһээ жэшээнүүдые абажа, социалистическэ үйлэдбэриин гол зорилгын ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые, ажалшан зоной ажана байдалай жэлһээ жэлдэ һайжаржа, тэдэнэй соёл культурын ургажа байһые шадамараар баримталан харуулаа.

Гэхэтэй хамта, нүхэр Тихоненкын лекци соо зарим дутагдалнууд бии байгаа. Социалистическэ үйлэдбэриин гол зорилгые бэелүүлхэ арга тухай хэлэхэ зуураа, үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ажал хүдэлмэреэ автоматизацилха, оньһожоруулха, электрын хүсэ бүри ехээр ашаглаха гээшэ ехэ удхашанартай гэжэ тон зүб тэмдэглээ. Зүгөөр энэ талаар партиин XX съездын табиһан зорилгые аймаг доторхи предприяти, МТС, колхозуудай ямараар дүүргэжэ байһан тухай, 1956 ондо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даалгабариие шахтануудай, МТС-үүдэй, колхозуудай хэр зэргэ дүүргэһэн тухай юушье хэлэнгүй гараһаниинь буруу. Юундэб гэхэдэ, электроэнергиин дутамаг дээрэһээ шахтануудай, колхозуудай фермэнүүдэй хүдэлмэриие оньһожоруулга һаатажа байна. Тиимэһээ Гусиноозерскын ТЭЦ-һээ электрын хүсэ ехээр абаха гээшэ аймагай бүхы партийна организациин зорилго болоно. Электроэнерги ехээр абадаг болоогүй сагта үнеэ һааха электро агрегадуудые хүдэлгэхэ, ороохо таряа механизмын хүсөөр сэбэрлэхэ, бусад ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагдахагүй байна. Лекциин хоёрдохи дутагдал юуб гэхэдэ, арад зоной ажана байдалай һайжаржа байһан тухай хэлэхэдээ дан олон тоо баримтануудые дурдаа. Тоо олошорходоо ямаршье лекци, элидхэл һонигүй болгодог ха юм. Социализмын экономическа гол хуулиин зорилго тухай үнгэрмэ оло дахин дабтагдаа.

Хоёрдохи элидхэлшэ нүхэр Вяткин «Колхозой ажалай эмхидхэл ба ажалай түлбэри тухай» хэлэхэдээ, колхозой ажалай эмхидхэл, ажалай түлбэриин социалистическэ гол ёһон тухай теоретическэ талаһаань гол түлэб зүб хэлээ. Гэбэшье, уншаһан лекцинь тэндэ сугларагшадые һонирхуулжа шадаагүй. Нүхэр Вяткин энэ шухала темээр лекци бэлэдхэхэдээ шагнагшадайгаа бэлэдхэл хараадаа хүсэд абаагүй. Экономическа энэ шухала асуудалые теоретическэ талаһаань һайнаар, гүнзэгыгөөр харуулха, хэлэһэн тобшололнуудаа али нэгэн жэшээ баримтаар батадхаха, мүн колхознигуудай ажал эмхидхэхэ, ажалайнь түлөө түлбэри үгэхэ талаар ямар алдуу дутагдалнуудай аймагай колхозуудта гарадаг, ямар түрүү, һайн жэшээнүүдэй бии байһые харуулха гэжэ тэрэ оролдоогүй. «Хүдөө ажахын социалистическэ предприятинуудай экономико» гэжэ номдо бэшэгдэһэн мэдээжэ юрэнхы заабаринуудые гол түлэб нэгэ час соо нүхэр Вяткин дабтаад лэ дүүргэһэн байна. Эгээл энээнһээ боложо занятида һуугшадай зариман һажажа, нүгөө зариманиинь бусад юумээр һамааран, лекциин дүүрэхые хүлеэжэ ядан һуубад. Элидхэлэй һүүлээр асуудалшье һураха хүн байбагүй.

Нүхэр Вяткин комплексно бригадануудай һайн талануудые яһала зүбөөр тайлбарилаа. Хэрбээ ажалай нормо тухай, колхознигуудта үгтэдэг һара бүриин авансын, һайнаар ажаллаһанайнь түлөө колхознигуудые материальна талаһаань урмашуулгын экономическа удхашанар тухай гүнзэгыгөөр, колхозуудай байдалһаа абаһан жэшээнүүдтэ үндэһэлжэ хэлэбэл, лекцинь һонирхолтой, удха түгэлдэр болохо байгаа.

Хоёрдохи элидхэлшэ, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Батышев, занятидаа яһала һайнаар бэлэдхээ, бараг элидхэл хээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ажалай нормые научна ёһоор зохёодог болохо тухай, колхознигуудые хэһэн ажалайнь түлөө урмашуулха талаар юу хэжэ байһан тухайгаа, колхознигуудай ажалай эмхидхэл болон ажалай журам һайжаруулха талаар колхоздоо ямар хэмжээ абаһан, мүн ямар дутагдалнуудай бии байһан тухай тэрэ тогтожо хэлээ. Һурагшад элидхэлыень яһала һонирхоһон, тэрэнһээ хэдэн асуудал һураһан, ажаглалта хэлэһэн байна.

Комплексно бригада байгуулжа, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхын түлөө абаһан хэмжээнүүд тухайгаа хөөрэхэдөө нүхэр Батышев иигэжэ хэлэбэ:

— Нэгэ ажалдань колхознигуудые удаан хүдэлүүлхэдэ тэдэнэр мэргэжэжэ, ехэ дүршэлтэй болодог. Тингэжэ ажалайнь бүтээсэ дээшэлдэг гээшэ. Тиимэһээ һаалишад, хонишод болон бусадые нэгэ ажалдань удаан хүдэлүүлхэ гэжэ оролдодогбди. Тингэжэ, ажал ажалай дүршэлтэй хүнүүд олошороо. ... ажалай түлөөһэнэй, материальна урмашуулгын гуримшуулагдаһан дээрэһээ мүнөө мал ажалда залуушуул олоороо хүдэлдэг болоо.

Саашань нүхэр Батышев ажал... түлөөһэ гуримшуулжа байһан ... хайгаа хөөрөө. Жэшээлхэдэ, юр... сабшаланда 0,40 га гараар сабш... хадань 1,75 ажалта үдэр үгтэ... Тиихэдэ гектарһаа 25—30 цент... үбһэнэй гарадаг үбэлжөөнэй г... газарта 0,25 га сабшахадань ... 1,75 ажалта үдэр үгтэдэг. Ехэ п... дукци абаһанай, һайн шанарт... гаар ажал хэһэнэй түлөө түлөө... ниинь ехэ болгогдодог. Ажалай н... мо, түлөөһэ жэл бүри хаража, ... рээндэ заһабари оруулагдадаг.

Нүхэр Батышевай элидхэл түр... Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ... рүүлэгшэ нүхэр Нимаев, К... Марксын нэрэмжэтэ колхозой ... рүүлэгшэ нүхэр Ванкеев ба бу... хэдэн хүн үгэ хэлэжэ, ажаглалта... һэн байна.

Удаадахи занятияа хэзээ үнг... гэхэ, ямар темэнүүдые тэндэ хэл... хэ, элидхэл хэхыень хэдтэ даал... хаб гэжэ хэлсээд, аймагай эконо... ческа һургуулиин энэ заняти д... рээ һэн. Экономическа һургуул... занятиие һонирхолтойгоор, һ... бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэбэл, һу... шадта ехэ туһа хүргэхэ байна.

С. БАДМАЕВ.

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГ МЯХА ЕХЭЭР АБАХА АРГАТАЙ

★ ★

Хэжэнгын аймагай колхозууд гол түлэб мал ажал эрхилдэг. Эндэ адуу мал бэлшээхэ үргэн тала, үдхэн тунга ногоотой гол нуга элбэг. Тиигэбэшье, мал ажалынь мүнөө хүрэтэр гээгдэлдээ байһаар.

Аймагай колхозууд энэ жэлдэ КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгатай танилсажа, мал ажалһаа ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг болохо, илангаяа мяха ехээр абахын түлөө тусхай хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэрэнээ бэелүүлжэ эхилбэ.

Мяха абаха угаа ехэ арга боломжотой байһан тухайгаа, мүн тэрэниие яажа эмхидхэжэ эхилһэн тухайгаа эндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, түрүү малшад доро бэшэнэ.

★ ★ ★

Тарган мяха гүрэндөө тушаая

...най колхоз һүүлэй 2—3 жэл туршада хамтынгаа ажалые ...жэхэ талаар зарим тэды ам...та туйлаа. Илангаяа үнгэрһэн ...э эрид хубилалта хэгдээ. Һү, ...он урда жэлнүүдэйхиһээ ...гүй ехээр абтаа. Адуу малай ...д һайн байра олоор баригдаһан ...а.

...эн дээрэһээ харахада манай ...ознигууд ямар нэгэн зорилго ...а табяал һаа, тэрэнээ амжал...гаар бэелүүлхэ шадалтай бай... Мүнөө үедэ мяха абалгамнай ...эн гээгдэлдэ оронхой. Малаа ...а таргалуулангүй, туранхай... гүрэндэ жэлһээ жэл бүри ту...аг байгаабди. Энэмнай кол...ошье өөдтэй олзо үгэдэггүй, ...ндэшье аша туһа багатай бай...шуу.

...имэһээ энэ жэлэй түсэбөөр 920 ...нер мяха абаха гэжэ хараалаг... Тэрэнэймнай 700 гаран цент...һь гүрэндэ уялгата ёһоор ту...гдаха, мүн худалдагдаха юм.

...анаһаа, ямар аргаар иимэ ехэ ... абаха гэжэ хараалагдаа гээ...?

...н түрүүн колхоздомнай долоон ...ад эбэртэ бодо мал, дүрбэн ...аад хонин бии. Мори, гахай ... Тиимэһээ үхэрэй, хони... мяхан энэ жэлдэ абтаха мяха... 80 гаран процентнь болоно.

Мүнөө үедэ 150 толгой хашараг ...эгдэжэ байнхай. Тэдэмнай ... шамай 150—200 килограмм ...үүртэй байха юм. Тиигэбэшье, ...жэй дунда хоёр центнер шэг...тэй гушаад хашараг бии. ...өө тэдэниие илгажа, дүршэл ...эй адуулгашан Дондок Раднаев, Даша Базаржапов гэгшэдтэ даалгажа үгөөбди.

Эдэ хашарагуудай тамир мүнөө һайн, солоомын узуурта адуулагдана, үдэшэ үглөөнь үбһэ тэжээл үгтэнэ. Шахагдажа байһан хашарагуудта тус бүридэнь 5 килограмм үбһэ, 5 килограмм зелёнко, 2 килограмм таряа талханай зүйл үдэр бүри үгтэнэ. Иигэжэ бордоходо тэдэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр нэгэ килограмм нэмэхэ аргатай.

Мал адуулагшад Раднаев Базаржапов хоёр тэдэ хашарагуудые 100 үдэрэй туршада шахажа, тус бүриинь шэгнүүрые дунда зэргээр гурбан центнертэ хүргэхэ гэһэн уялга абанхай. Шахагдаһан хашарагууд май һарада гэхэ гү, али хоёрдохи кварталда 90 центнер шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаха юм. Бэшэ хашарагуудайнь 70 толгой намар тушаагдаха, үүсэлэгдэхэ гэжэ хараалагданхай. Үлэһэн 50 хашараг ерэхэ жэл тушаагдахаар бэлэдхэгдэжэ байна.

Тэрэнһээ гадна, хоёрдохи кварталда 15 гахай тушаагдаха юм. Мүнөө тэдэ гахай шахагдажа, тус бүриинь шэгнүүр 70—80 килограмм боложо байнхай.

Тиигэбэшье, мяхан болохо малнай гол түлэб зунай һарануудта шахан, бэлшээн таргалуулагдаха юм. Эрэ хашарагуудһаа гадна зунай һарануудта 500 хонин бэлшээн таргалуулагдажа, тус бүриинь шэгнүүрые 40—45 килограммда хүргэжэ, гүрэндэ тушааха, үүсэлхэ болонобди.

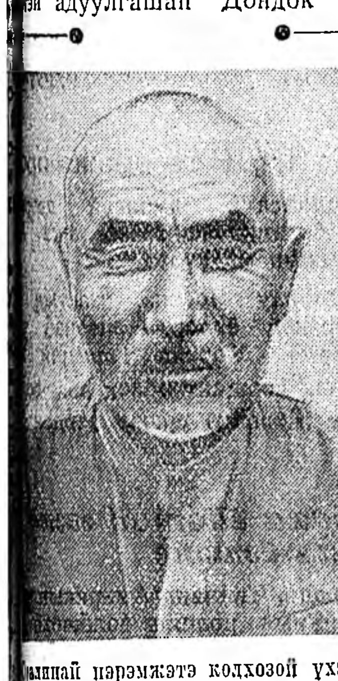
1958 ондо бүхы эхэ хонидоо январь, февраль һарануудта хурьгалуулжа, хониной мяха бүри ехээр абаха аргатай болохобди.

Эдэ жэлнүүдтэ гахайн мяха ехээр абадаг болохобди. Мүнөө жэл хамта дээрээ 100 гахай шахагдажа, тус бүриинь шэгнүүрые дунда зэргээр 70 килограммһаа доошо бэшэ болгожо, гүрэндэ тушаахабди. Ерэхэ жэлдэ гахайн мяха хоёр дахин ехээр абаха арга олгогдохо юм.

Доторойнгоо бүхы арга боломжонуудые хэрэглэжэ, энэ жэлэй октябриин 1 болотор 620 центнерһээ бага бэшэ мяха гүрэндөө тушааха, худалдаха байнабди. Үлэгшыень октябриин 1-нэй һүүлээр тушаахаар хараалагданхай.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци бүхы оролдолгоёо гаргажа, энэ жэлдэ мяха абаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха.

Д. Дугаров, Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

...лвинай нэрэмжэтэ колхозой үхэршэн ... Базаржапов.

Эрьенүүдээ 4 пүүд болгохобди

Би Гармаханда дүүтэеэ ...ал гэжэ газарта 558 эрье ...аруулһалжа байнабди. Эдэ хо...иднай мүнөө жэлэй мяха ту...аалгада ошохо юм.

Тиимэһээ үбэлжэлгын үедэ ...онидойнгоо тамирые һула...руулангүй, тобир тарганаар ...ндо оруулха хэрэгтэй болоо. Мүнөө хониднай тамираар ...айн, намарайнгаа хүшэ ал...дагүй гэхээр. Тиигэбэшье хо...идоо үзүүр харганда адуул...ынгаа хажуугаар 0,3 кило...рамм үбһэ, 1 килограмм ша...у солоомо эдюулнэбди, хоёр ...ахин уһалагдана.

Үнгэрһэн жэлдэ хонин бүри...өө 2,27 килограмм нооһо абаа ...эмди. Хонидоо һайнаар ха...руулһалһанайнгаа түлөө 8 хони ...мэлтэ түлбэри болгон абаа...бди.

Манай колхоздо хони үсхэ...эрилхэ угаа ехэ арга болом...жо бии. Нёдондо гансахан хо...ни ажалһаа 719 мянган түхэ...г олзо ороо һэн, тэрэмнай ...бүхы доходоймнай жараад ...роцент болоно.

Мүнөө колхоздомнай 13 мян...га гаран хонин бии. Эрье хо...нидой отара бүхыдөө 4 газар...а үбэлжэжэ байнхай.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хан...далга бэшэгтэй танилсажа, ...лэ орондоо хониной тар...ган мяха тушааха гэ...һэн зорилго урдаа табяад ...байнабди. Эрьенүүдээ октябрь ...һара хүрэтэр һайса бэлшээн ...таргалуулжа, тус бүриинь ...шэгнүүрые дүрбэн пүүдтэ хүр...гэхэ гэһэн уялга абаад байна...бди. Абаһан уялгаяа дүүргэ...хын түлөө бүхы хүсэ шадалаа ...хүсүүлнэбди.

Н. Бальжинимаева, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Буруу булшантай

Би түрэл колхоздоо хори гаран жэлдэ мал адуулагшаар хүдэлжэ байнаб. Энэ үе соо бэрхэшээлтэйшье, үбһэ тэжээлээршье дутамаг жэлнүүд ушардаг һэн. Теэд мал гээшэмнай харууһалгын, оролдолгын лэ хүсөөр тамир һайнтай, тарган ябадаг ха юм. Би жэл бүри залуу малые, буруу хашарагуудые даажа абаад, тобир тарганаар ондо оруулдагби. Үнгэрһэн жэлдэ 150 буруу хаража, һайн шадалтайгаар хүхэ ногоон дээрэ гаргааб.

Мүнөө үедэшье Сагаан Хуһан гэжэ газарта 125 буруу хашарагуудые гансаараа харууһалнаб. Тэдэмни һайнаар үбэлжэжэ, бултадаал булшантайхан ябагша.

Энэ жэлдэ мяха ехээр абахын түлөө парти, правительствын зүгһөө ехэхэн оролдолго гаргагдажа, бүхы бидэ малшадта, колхознигуудта хандаа гэжэ дуулаад, угаа ехээр баярлааб. Манайшье колхоз, дуулабарида, нилээд ехэ мяха абадаг болохоор түсэб табинхай ха.

Би бүхы оролдолгоёо гаргажа, энэ ехэ хэрэгтэ хам оролсоноб. Минии даажа, харууһалжа байһан малнуудһаа 55 толгой томо хашарагууд энэ жэлдэ шахагдажа, гүрэндэ тушаагдаха болоо. Мүнөө тэдэнээ тэмдэглээд, үдэшэ үглөөнь илгажа, үбһэ тэжээл нэмэжэ эдюулнэб. Эдэ үдэрнүүдтэ тус бүридэнь 2 килограмм үбһэ, мүн солоомо үгэнэбди. Һаяар колхозоймнай правлени шахагдаха малнуудтаа таряа талханай зүйл үгэхэбди гээ һэн. Тэрэ аргабэшэ хэрэгтэй гээшэ. Яахадааб гэхэдэ, хабартаа талханай шэмэ абаһан мал ногоон дээрэ гарахадаа ехэл түргэн таргалдаг гэжэ бидэнэртэ мэдээжэ. Хэрбээ бидэнэртэ иимэ анхарал табигдаад байгаа хада би хаража байһан хашарагуудаа 18 пүүдһээ доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндөө тушаахаб.

Хабарай, зунай, намарай сагта залхуурангүй малаа үзүүр харгда ногоондо адуулаал һаа таргалха бшуу даа. Үглөөгүүр эртэ гаргаад, үдэшэ орой болотор адуулха хэрэгтэй. Үдэртөө оло дахин, дуран соонь уһалха шухала. Малые саг үргэлжэ үзүүр ногоондо ябуулхын түлөө бэлшээриинь ходо һэлгэжэ байдагби. Зунай сагта малаараа Худан голой эрье шадар ошожо, зуһадагбди.

Д. Базаржапов. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үхэршэн.

Дааган далантай

Бидэ хоёр Тураасгай гэжэ газарта колхозойнгоо 150 толгой адуу хаража байнабди. Тэдэнэймнай 59-ниинь гүүн, 34 морин, 56 дааган, шүдэлэнгүүд юм. Мүнөө үбэл адуугаа нэгэшье хашаанда хаангүй, ото адуулжа гарабабди. Хааха гэхэдэ хашааншье байхагүй.

Үбэлэй сагта адууе үдэр һүнигүй адуулха, һалхи шуурганһаа халхалха гээшэ амархан хэрэг бэшэ. Бидэ үдэрэй сагта адуугаа тала газарта, нолиин узуурта ябуулдагбди, һүниндөө ойн соорхой, нэмэри газар бэдэржэ адуулагшабди. Тиигэбэшье, зарим шуургатай хүйтэн һүни адуумнай ехээр ядалдадаг, даарадаг гээшэ. Тиимэһээ адуунда үбэлэй сагта орохо дулаан байра хэрэгтэйл гээшэ ха гэжэ һананабди.

Мүнөө үедэ адуунаймнай тамир һайн, дааганууднай далантайл байха. Гүүнүүднай дэлгэнэжэ эхилээ, мартын тэнһээ унагалжа захалха. Мартада 3—4 гүүн унагалха, тэдэндэ арга бэшэ дулаан байра хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ тэдэнээ мүнөө жэл колхозой центр абаашажа үгэхэ баатай болонобди. Иимэ байдалые саашадаа дабтажа болохогүй.

Сэхынь хэлэхэдэ, һүүлэй үедэ колхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд адуу моридоо олон болгохо хэрэгтэ анхаралаа табихаяа болинхой. Хэдышье унаган абтажа байнаб гэжэ һонирходоггүй. Имагта тиимээр хандаһан дээрэһээ фермэ дээрэ байһан азаргануудай үрэнь шалгагдаагүй. Манай һанахада нэгэ азаргамнай үрэ муутай хэбэртэй. Тэрэнһээ боложо гүүнүүдэй һубайрха ябадал үзэгдэнэ. Нёдондо 32 унага абаа һэмди, мүнөө жэл 40 унага абахаар хүлеэнэбди.

Манай колхоздо адуу үсхэхэ арга боломжо угаа ехэ бии, Адуумнай гансахан хүдэлмэриин морин бэшэ, харин амтатай, тарган мяха үгэхэ байна ха юм. Мүнөө үедэ парти, правительствын зүгһөө мяха ехээр абаха зорилго табигдаад байхада адуу моридоо олон болгохо, тэдэнээ һайса шахан таргалуулха зорилготойбди.

Колхозоймнай правлени мүнөө дээрээ ямар моридые үүсэлхэб, хэды шэгнүүртэйб гэжэ тодорхойлоогүй байһаар. Энээниие саашань оройтуулжа болохогүй. Һаяар тэдэ моридоо тодорхойлжо, хабартаа бага вэргэ бордобол, намартаа хоёр хурга арбинтай адуу үүсэлжэ болохо.

С. Холхоров, С. Раднаева. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуушад.

Гахай олоор шахахабди

Ажахын энэ жэлдэ манай колхоз гахайнгаа фермые олзо доход ехэтэй, гүрэндэ мяха ехээр үгэдэг болгохо гэһэн зорилго табинхай. Юуб гэхэдэ колхоздомнай гахай үсхэбэрилхэ арга боломжо гүйсэд бии, дүй дүршэл ехэтэй гахайшадшье байха.

Хэды тиимэшье һаа, һая болотор гахаймнай фермэ олзо багатай байгаа. Үнгэрһэн жэлдэ оройдоол 82 центнер гахайн мяха абтаа һэн. Үсхэбэридэ байһан гол эхэ гахай бүридэ 16 поршоонхо абтаһан байна.

Мүнөө үедэ колхозоймнай фермэдэ хоёр зуу гаран гахай бии. Тэрэнэй 25-нь эхэ гахай, нэгэ дахин түрүүлээд шахагдаха 16 толгой залуу гахай тоологдоно. 68 гахай мартын 1-һээ шахалганда табигдаа.

Энэ жэлдэ гахай шахан таргалуулха хэрэгтэ онсо анхарал табигдана. Шахагдаха гахайнууд булта шэгнэгдэжэ, хоёр гахайшадта даалгагдажа үгтөө. Нэгэ гахайшанда үгтэһэн 35 гахай хамтадаа 11 центнер татаа, нүгөөдэдэнь 33 гахай 9 центнер шэгнүүртэйгээр тушаагдаа. Эдэниие дүршэл ехэтэй гахайшад Василиса Качерина, Евдокия Булсуева гэгшэд харууһална.

Теэд эдэнэр гансахан лэ шахажа байһан гахайнуудаа хараад һууха бэшэ, харин тэдэнэртэ нэгэ дахин түрүүлээд тушаагдаха залуу гахайнууд даалгагданхай.

Эдэ түрүүшын 68 гахай мартын 1-һээ майн 10 болотор шахагдаха юм. Тиихэдээ тэдэнэй шэгнүүрые үдэртөө 800 граммаар нэмээхэ гэһэн даабари гахайшадта үгтэнхэй. Мүнөө гуша гаран килограмм шэгнүүртэй байһан гахай 70 хоног соо шахагдахадаа 80—90 килограмм татахаар болохо бшуу. Шахагдажа байһан гахайда үдэртөө таряанай һүүл 2 килограмм, гурил 2 килограмм, машиндагдаһан һүн үгтэнэ. Таряанайнгаа һүүлые бусалгажа, горьтойхоноор зөөлэрүүлээд эдюулнэбди. Тиихэ зуураа гахайнуудые нэгэ хэмдэ, үдэртөө 3—4 эдеэлүүлдэг заншалтай.

Мүнөө жэлэй январь һарада гараһан 90 гаран поршоонхо шахагдажа найма һаратай болгогдоод, сентябрь һарада гүрэндэ тушаагдаха юм. Мүн тэрэ һарада нэгэ дахин түрүүлһэн 16 залуу гахай шахагдажа, мяханда тушаалгагдахаар хараалагданхай.

Тэрэнһээ гадна февраль, март һарануудта абтаһан 50 гаран поршоонхо зургаа һаратайдаа шахагдажа, мяхан болохо байна.

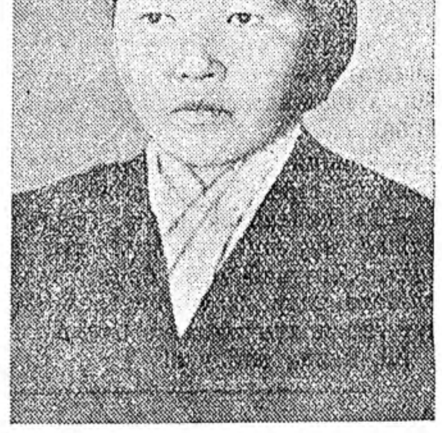
Энэ мэтээр 1957 оной гурбан кварталда 291 гахай шахагдажа, адагынь 200 центнер мяхан абтаха болоно. Тиин IV кварталда үшөө 42 центнер мяха абахабди. Тиихэдэ энэ жэлдэ бүхыдөө 242 центнер гахайн мяхан абтаха гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхиһээ тэрэмнай гурба дахин дээшэлхэ, эхэ гахай бүридэ тонно мяхан хүртэхэ болоно. Ондоогоор хэлэбэл, энэмнай колхозой жэл соо абаха бүхы мяханай дүрбэнэйнь нэгэ хуби боложо, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 8,3 центнер хүртэнэ. Энэмнай үшөөл бага гээшэ. Ерэхэ жэлдэ гахайн мяха хоёр дахин шахуу ехээр абаха зорилготойбди.

Тиимын тула гол эхэ гахайнуудаа хоёр дахин түрүүлхэ байнабди. Тэрэнэй ашаар май, июнь һарануудта гол эхэ гахайнуудһаа 175 поршоонхо, нэгэ дахин түрэхэ гахайнуудһаа адагынь 80 поршоонхо абтаха, хамтадаа 255 поршоонхотой болохобди. Эдэнэй заримань декабрь һарада шахагдаха юм. 1958 ондо нэгэ дахин түрэхэ гахайнуудаймнай тоо нилээд олон болохо, гол эхэ гахай бүридэ тиимэ хоёр толгой гахай хүртэхэ юм.

Гахайн мяха абахынгаа хажуугаар үхэрэй, хониной, шубуунай мяха ехээр абадаг болохо гэжэ оролдонобди. Мүнөө үедэ залуу мал, нэн түрүүн шахагдаха мал булта шэгнэгдэжэ, тусхай актаар малшадта тушаагдаба. Саашадаа малшадай ажалта үдэр, нэмэлтэ түлбэри имагтал малай шэгнүүрые хэрзэргэ нэмээһэнһээ болохо юм.

Эхэ орон дотороо мяха ехээр абадаг болохо гэһэн Смоленскэ областиин ажалшадай уряада харюу болгон, бидэнэр улам эршэмтэйгээр, оролдосотойгоор ажаллажа, зориһондоо хүрэхэл байхабди.

М. Житихин, Маленковой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан **В. Бальжинимаева.**

Хонин бүриһөө хурьга

«Тэнгит» гэжэ газарта түрэл колхозойнгоо нарин нооһотой хонидые харууһалнабди. Мүнөө үедэ намда даалгагдаһан хонид бултадаа хурьгалаа: 150 хонинһоо 150 хурьган абтаад, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байна. Эхэ хонидоймнай тамир һайн, нооһониинь багаханшье хүдэлөөгүй, үбэлжэлгын үедэ нилээд ургаа. Мүн бусад хоёр нүхэдни һайнаар хүдэлнэ.

Энэ амжалта яагаад туйлаабибди гэхэдэ, эгээн түрүүн ажал хүдэлмэридөө бүхы һанаа сэдьхэлээ үгэжэ, үнэн сэхээр оролдонобди. Хонидоо зунай, намарай сагта һайнаар адуулжа, тамирынь хүсэд һайн болгоходо, ороондо ороходоошье һайн, үбэлжэлгыншье үедэ ядардаггүй.

Гадна, хээлитэй хонидой хурьга хаяхагүйнь тула тэдэниие зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэй. Теэд хурьга абаха саг эгээл харюусалгатай гээшэ. Энэ үедэ унтаха нойроошье мартахаар бологшо. Удаань нарай хурьгадые түлжүүлхэдэ ехэхэн оролдолго хэрэгтэй. Нарай хурьгадаа эхэтэйнь суг байлгажа харууһалдаг болоһоор хурьгадай гарзалха ушар үгы тооной болонхой.

Би иимэ аргаар хүдэлжэ, 1954 ондо 100 хонинһоо 103 хурьга, 1956 ондо 143 хонинһоо 145 хурьга абажа, түлжүүлээ һэм.

Мүнөө жэлдэ парти, правительствын Хандалгада харюусажа, Эхэ орондоо мал ажалай ашаг шэмэ ехээр үгэхын хойноһоо тэмсэжэ, бүхы хурьгадаа эхэһээнь һалгааха саг болотор тус бүриинь шэгнүүрые 25 килограмм хүргэхэ гэһэн уялга абанхайб. Энэ уялгаяа дүүргэхэл байхаб.

Б. Доржиева, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Бугэдөөрөө оролдохо хэрэг

Март һара гарабашье, майла добын саһан һаргама сагаан зандаа. «Мартмнай мааруулагша аа гү?» гэжэ үбһэ тэжээл багатай малшад һанаагаа зобоно, «хэмнай диилэгшэ ааб?» гэһэншүү зарим үбһэтэйшүүл бэерхэнэ.

Хэжэнгыншье, Худанайшье голоор ябахада ажалша малша зоной ашата хүдэлмэриин охин хаа хаанагүй соробхилно. Үнгэрһэн табан һарада үнеэн бүриһөө 900 литр һү һааһан Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Вера Бальжинимаева, хонин бүриһөө хурьга абаад, түлжүүлжэ байһан Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Бальжитма Доржиева, эршэтэ ажалаараа шалгарһан Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой барилгашад аймаг зонойнгоо дунда ажалай жэшээ харуулна.

Энэ жэл хэжэнгээрхин малайнгаа үбэлжэлгые урда жэлнүүдэйхиһээ бараг һайнаар үнгэргэжэ байнхай.

Энгельсын, Хрущевой, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудта үбэлэй хэдэн мянган хурьган абтажа, үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Аймагай колхозууд бүхы дээрээ 20 мянга гаран хурьга абаад байна. Мүн эдэ колхозуудта үнеэдэй һүн үдэр ерэхэ бүри нэмэнэ.

Тиибэ яабашье, ажалша бэрхэ хүнүүдэй хажуугаар, эмхитэй, эдэбхитэйгээр хүдэлдэг колхозуудтай зэргэлээд, гэдэргэ татаашан, гээгдэлдэ ороошон олохон лэ хэбэртэй. Һү абалгаар аймагай олохон колхозууд республика дотороо гээгдэжэ ябаһаар, энэ гээгдэлһээ гарахын түлөө аймагай партийна, советскэ организацинууд, колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд оролдоно.

Һү, нооһо ехээр абахын түлөө тэмсэхынгээ хажуугаар, эндэхи колхозууд КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгатай танилсажа, энэ жэлһээ эхилжэ мяха ехээр абадаг, гүрэндэ тарган мяха тушаадаг болохын түлөө оролдоно. Зүгөөр, урда жэлнүүдтэ гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргэдэг байгаашье һаа, тэрээндэнь ехэхэн дутагдалнууд бии байна. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлдэ аймагай колхозууд мяха тушааха, худалдаха түсэбөө зуу гаран процент дүүргээ һэн. Тиигэбэшье, ажахын үнгэрһэн жэлдэ эбэртэ бодо малайнь тоо 1600 гаран толгойгоор хороһон байха юм. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, гүрэндэ тушаагдаһан малынь һайса таргалуулагдаагүй, шахагдаагүй байшоо. 1956 ондо тушаагдаһан 2329 толгой эбэртэ бодо малайнь 1250 толгойнь туранхайшаг байжа, нэгэшье толгой эрхим тарган байгаагүй. Мүн гүрэндэ тушаагдаһан бүхы хонидойнь 70 процент тамираар һула, туранхай байшоо. Ядахадаа тушааһан гахайнуудайнь олонхинь мүн лэ туранхай байгаа ха юм.

Иигэжэ адууһа малаа һайса таргалуулангүй тушааһанһаа боложо, колхозууд нилээд ехэ гарзада оробо, гүрэншье һайн шанартай мяха абаагүй. Тэрэнһээ гадна, ажахын үнгэрһэн жэлдэ үнеэдэйнь 27.7 процент, хонидойнь 32,6 процентнь һубай гараа бшуу.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа энэ жэлдэ дахин дабтахагүйн тулада эндэхи колхозууд партиин айкомой, аймгүйсэдкомой туһаламжаар мартын эхеэр тус бүридөө тусхай хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа. Түбхын түрүүндэ аймаг дотор малые шахан таргалуулха арга боломжо угаа ехэ. Тэрэнээ гүйсэдөөр хэрэглэжэ, энэ жэлдэ нэгэшье толгой мал туранхайгаар тушаахагүй гэжэ шиидэбэ. Энэ зорилгоёо үдэр саг гээнгүй бэелүүлжэ эхилбэ. Мүнөө үедэ 390 гахай, 593 эбэртэ бодо мал шахалганда табигдаа. Эдэ мал бултадаа шэгнэгдээд, тусхай малшадта даалгагдажа үгтөө. Шахагдажа байһан эбэртэ бодо малда үбһэ, зелёнко, таряа талханай зүйл үгтэнэ.

Жэшээлхэдэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз мартын эхеэр арбан хоёр пүүдһээ дээшэ татаһан 100 толгой сарнуудые илгажа, амяарань гүүртэ болгоод, тэрэнээ бордожо байнхай. Тэрэнһээ гадна хоёр пүүд хахадтай 34 томо гахай, хоёр пүүдтэй боложо байһан 28 багашаг гахай мүн лэ шахажа эхилээ. Энэ талаар Энгельсын, Хрущевой нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна.

Һаяар, гол түлэб март һарада, зунай бэлшээриин үедэ таргалуулагдаха мал илгагдажа, мүн лэ шэгнэгдэхэ, тусхай адуулгашанда даалгагдахаар байна. Хамтадаа энэ жэлдэ 2362 толгой эбэртэ бодо мал, 10408 хонин, 2438 гахай шахагдаха, бэлшээн таргалуулагдаха юм. Мүн колхозуудай доторойнь хэрэглэмжэдэ хэдэн зуугаад адуу морин шахагдажа, үүсэлэгдэхээр түсэблэгдөө.

Аймагай колхозуудта галуу, нугаһа үсхэхэ арга боломжо бии. Тэрэнээ саашадаа гүйсэдөөр хэрэглэхын түлөө мүнөө жэлдэ олохон колхозууд нугаһа, галуунай дальбараануудые абажа, тусхай фермэнүүдтэй болохонь. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени туулайнгаа фермые мяха үгэдэг, олзо доходтой болгохо хэмжээ абажа байна.

Тиин эдэ бүхы хэмжээ-ябуулганууд имагтал малшадай оролдосото ажалаар дүүргэгдэхэ байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ малшадые, мал адуулагшадые урмашуулха, малаа түргэнөөр, һайнаар таргалуулжа, шэгнүүрыень ехээр нэмээһэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гэжэ шиидэнхэй. Энээн тушаа республикын түрүү колхозуудай дүй дүршэлһөө абажа, партиин айком малшадай ажалай түлбэриие тодорхойлхо жэшээтэ гурим хараалаад, тэрэнээ колхоз бүхэндэ эльгээжэ, нютаг нютагай эрхэ байдалда таарахаар зохёон баталжа байна. Тэрэнэй үндэһөөр малшан бүхэн малай тамирые һулаһуулхагүй, ашаг шэмэ ехээр абаха гэжэ үнэн сэдьхэлээрээ оролдохо болоно бшуу.

Теэд эдэ бүгэдэнь мяха ехээр абахын түлөө тэмсэлэй минии эхиниинь ха юм. Абаһан уялгаяа дүүргэхын, хараалһан түсэбөө бэелүүлхын түлөө үшөө ехэхэн лэ эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Аймагай колхоз бүри хори—гушан жэлдэ мал харууһалжа, угаа ехэ дүршэлтэй болоһон хүнүүд яһала олон. Тэдэнэй хүдэлмэриин оншо аргые дэлгэрүүлжэ, бүгэдын шадабари болгохо хэрэгтэй.

Энээн тушаа партиин айком һаянай ехэл һайшаалтай хэмжээ абажа байна. Үнгэрһэн февраль һарада колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, партийна эхин организациин секретарьнарай семинар аймагай центртэ болоогүй, харин түрүүндээ эгээл һүүлдэ ябадаг аад, нёдондо жэлһээ эхилжэ, түрүү колхозуудай зэргэдэ гараһан Энгельсын нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэгдэһэн байна. Тэндэ бусад колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бодото байдал дээрэһээ хаража, хайшан гээд гээгдэжэ ябаһан колхозые түрүү зэргэдэ гаргахаб гэжэ ойлгожо абаа. Ээлжээтэ семинарынь март һарын һүүлээр, «Гахайн фермые олзотой, мяха ехээр үгэдэг болгохо» гэһэн асуудалаар Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо үнгэрхэ юм. Мүн иимэрхүү семинарнууд колхозуудай бригадирнууд болон фермые даагшадтай үнгэргэгдэхэ байна.

Гэхэтэй хамта, аймагай колхозуудта мяха абалгаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутагдалнууд яһала бии. Үбэлжэлгын үедэ малай гарзалха, үхэхэ ябадал үзэгдэнэ. Үнгэрһэн 5 һарада эбэртэ бодо малай хоёр процент, хонидойнь хоёр процент, гахайнь 15,7 процент үхэһэн байха юм. Мүн олохон колхоздо малай тураха, муудаха ябадал үзэгдэнэ. Хэрбээ эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхахын түлөө эрид шанга хэмжээ абаагүй һаа, мяха абаха хэрэгтэ ехэхэн хохидол ушарха бшуу. Тэрэниие хэжэнгээрхин һайса ойлгохо ушартай.

Һү, мяха, нооһо, үндэгэ болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые элбэг ехээр абажа, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, баянхан Хэжэнгынгээ нэрые суурхуулха гээшэ эндэхи ажалшадай бүгэдөөрөө оролдохо хэрэг мүн ха юм.

Б. Гылыков, манай тусхай корреспондент.

Кяхтын „жень-шень"

Кяхта городһоо һаяшаг иимэ нэгэ бэшэг абаба гээшэб: «Хүндэтэ Тархай Мархаич! Ши, сэхынь хэлэхэдэ, яндан амитан байнаш, Улан-Удэдээл гэдэһэн дээрээ нольбожо хэбтэнэш, харин шинии үбгэ эсэгэнэр манай городоор һайса ябадаг, ажал хэрэгтэмнай улаагаараа оролсодог юм һэн. Тиихэдэ ши энээ руумнай ябанагүйш. Хэрбээ ябаа гээшэ һаа, юу хээ харахал, гайхахал байгааш...» гэхэ мэтэ бэшэгдэһэн байхадань юрэдөө үһэмни үрзыжэ, гол руумни хүйтэ даахадал гэбэ. Зай, яахаб теэд, манай уг гарбал зондо муугаар хэлсүүлжэ ябаагүй юм: тэрэ дороол командировко абажа, гуурһаяа тошиилдожо, тошиилдожо, Кяхта тээшэ шурьюулба гээшэб...

Кяхта дүтэлөөд ябахадаа, машинынгаа сонхоор гэнтэ обёорон гэһээмни зурыжа зогсоһон ута гэгшын оошор байба. Хажуудам һууһан нүхэрни баһал тэрэниие обёоржо намһаа һураба.

—Энэ юундэ иимэ ута оошор байба гээшэб? Юум даа, нэгэ хоморой юумэ магазинда үгэжэ болоолтай?

Тиимэшье бэшэ гээшэ ха гэжэ би тухайлбаб:

—Хаража үзыт, магазинай байхаар бэшэ, заахан сагаахан, үлеэдэ унама үрсэгэр яндахан юумэнэй хажууда зогсонол. Тэрэнь магазин бэшэ ёһотой.

Нээрээшье, үнэн ерэн гэһээмнай магазин бэшэ байба. Сэхынь хэлэхэдэ, энэнь юрын лэ уһанай колонко...

—Юунэй хойноһоо зогсонот?— гэжэ нэгэ хүхюун шара басаганһаа һурабаб.

—Потому, что без воды ни туды, ни сюды...—гээд мэдээжэ дуунай аялга тэрэ нам руу энеэсэгээн дууллаба.

—Уһанда зогсоно гээшэ гүт?— гэжэ би тэрээнһээ һурабаб.

—Та наһаараа һайн байдалда байжа, муу юумэ үзөөгүй хүн алтайт... Энэтнай үшөө бараг гээшэ, суббото үдэр хараа һаатнай, бүри зуу гаран хүн зогсожо байха.

Ай, заяан зайлуул!

Гостиницада номер үгы байхадань, танил айлдаа ошожо, нюур гараа угааха, һэргэхэ, амарха гэжэ шиидэбэб. Хүзүү һээрээ угааха гэжэ самсаяа тайлахадамни тэдэнэй хүгшэн гайхаба:

—Хүзүү һээрээ угаахатнай гээшэ гү?

—Тиихэ.

—Хүлисэгты, гансал нюур гараа угаагаад болиходотнай яаха юм? Бидэ өөһэдөө гансал нюурханаа нэгэ хэды шудараад, хүзүү һээр гэхэ юумэгүй болигшобди.

Энэ айлда хэды хонохо зуураа, иимэ юумэ ойлгобоб: үглөөгүүр хара эртэ, хүгшэнэй бодожо, колонко ошоод, уһанда оошор эзэлээд, зогсожо байхадань, тээ байд гээд заахан Таня дулаалан хубсалаад ошожо хүгшөөгөө һэлгэдэг байба. Теэд тээ байд гээд заахан басагамни тэндэ газаа дааража, бээрэшэнэ аа гү гэжэ айлай эзэн (энэмнай аргагүй томо дарга хүн даа, нэрынь хэлээд яахамниб) дулаалжа дулаалжа, басагаяа һэлгэбэ. Тэрээнэй арбан табан минута зогсоод байтарынь арбадахида һурадаг дүү хүбүүниинь ерэбэ. Тииһээр колонкошье дүтэлжэ, гэрэй эзэн эхэнэр, тэрэ хүбүүе һургуулидань эльгээжэ, хүлеэгдэһэн хоёр хүнэг уһаяа дүмүүхэнээр гэртээ абаашажа, гэртэхиниинь сэдьхэлээ хүдэлгэтэрөө хүхин, Уссуриин тайгаһаа хомор эм — жень-шень асарһан юумэдэл баярлабад. Иимэһээ энэ айл уһаяа тон гамтайханаар хэрэглэдэг байба. Баанида орохо гү, яаха гү гэжэ үйлсээр алхалжа ябатарни баһа нэгэ колонко дайралдаба.

Тэрэ колонкын оошорто нэгэ хүхэ пальтотой, хүзүүгээ дулаалжа, зузаан боро шарпаар бамбайшатар орёоһон гээшэнь олиггүй хүн һамгадай дунда нюдэндэм торобо. Тэрэ хэн гээшэб гэбэл, городой коммунальна ажахын директор нүхэр Краснояров бэеэрээ.

Нүхэр Краснояров! Тиихэдэ та дааранги, ама хамараа бооһон, хөөрэлдэхэ балай тамиргүй байхадатнай элдэб үнгын асуудалнуудаар таниие хашараангүй орхёо һэм, һанана гүт? Харин мүнөө нөөхи хоморой хоёр хүнэг уһаяа гэртээ абаашажа, үдхэн гэгшын сай шанан уужа дулаасахадаа, столдоо һуужа саарһа гуурһа абаад, Кяхта городто ошожо ошожо, алтан дэлхэйн уһан юундэ иитэрээ хомордохо болоо юм гэжэ наашань дуулгажархиха бэшэ гүт? **М. Тархай.**

Байрын гэр олоор барина

Өөһэдынгөө хүсөөр өөһэдтөө гэр бариха талаар Горьковско автозаводойхидой үүсхэлые артелиин гэшүүд үргэнөөр дэмжээ. Серовой нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин гэшүүд һүүлэй үедэ 5 квартиратай нэгэ гэр барижа ороо. Мүнөө тэдэнэр үшөө 2 гэр бариха гэжэ шиидэбэ. Тэдэ гэрнүүдынь ноябриин 7-до дүүргэгдэхэ.

Мүн Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артель (түрүүлэгшэнь нүхэр Мартыненко) өөһэдынгөө хүсөөр нэгэ-нэгэ квартиратай 20 гэр «Новая Шишковка» поселогто бариха гэжэ шиидэһэн байна. Тэдэ гэрнүүдэйнгээ гурбыень мүнөө барижа дүүргээ. Үшөө хоёр гэр ашаглалгада оруулхань ойртожо байна.

«Победа» гэжэ артелиинхид өөһэдтөө гэрнүүдые олоор барижа эхилбэ. Тэдэнэр Смолинай нэрэмжэтэ үйлсөөр 8 квартиратай нэгэ гэр барижа дүүргээд, 2—2 квартиратай 5 гэр бариха гэжэ модо, шулуу бэлдэжэ байна. Һаяар тэдэ гэрнүүдээ барижа захалхань.

«Коопстрой» гэжэ олзоборилгын артель ажалшадай захилаар гэрнүүдые баридаг юм. Артелиин правлени һүүлэй үедэ өөһэдынгөө гэшүүдтэ 8—8 квартиратай хоёр гэр, городой ажалшадта 100-гаад гэр барижа үгөө. Мүнөө энэ артелиин барилгашад шэлэй механизированнэ заводой поселогто 7, «Аршан» поселогто 5 гэр ажалшадай захилаар барижа байна. Тэдэ гэрнүүдэйнь олонхинь дүүргэгдэхэ дүтэлөө. Мүн өөһэдынгөө гэшүүдтэ 12 квартиратай нэгэ гэр барихаар бэлдэжэ байна.

Улан-Удэ городоймнай олзоборилгын артельнүүдэй гэшүүд Агуу ехэ Октябрьска революциин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын тула эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна. Ажалай түрүүшүүл үдэр бүри олошорно. Тэдэнэй тоодо Кировэй нэрэмжэтэ артелиин гэшүүд нүхэд Калашников, Минеев, Игумнов, «Коопстрой» артелиин барилгашад нүхэд Юдаев, Карпухин, Санжиев, Арбаев гэгшэд оролсоно. Тэдэнэр үдэр бүри даалгабаряа 130—150 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Гэхэтэй хамта, Чкаловай нэрэмжэтэ «Кооператор — комсомолец», «Коминтерн», «Красный восток» гэжэ олзоборилгын артельнүүд байрын гэрнүүдые огто баринагүй. Эдэ артельнүүд һүүлэй арбаад жэлэй турша соо нэгэшье гэр барягүй. «Восход» артельдэ олохон хүдэлмэришэд гэр байраар ехээр дуталдана. Теэд энэ артелиин хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэнь нүхэр Багинский) гэшүүдээ һайн гэр байраар хүсэд хангахын тула оролдоногүй.

И. Елшин.

А. А. Громыко Г. К. Жуков хоёр Берлин ерэбэ

БЕРЛИН, мартын 12. (ТАСС). Германска Демократическа Республикын газар дээрэ саг зуура байһан советскэ сэрэгүүд тушаа асуудалаар ГДР-эй правительствотай хэлсээ хэхэеэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко болон СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков мүнөөдэр Берлин ерээ.

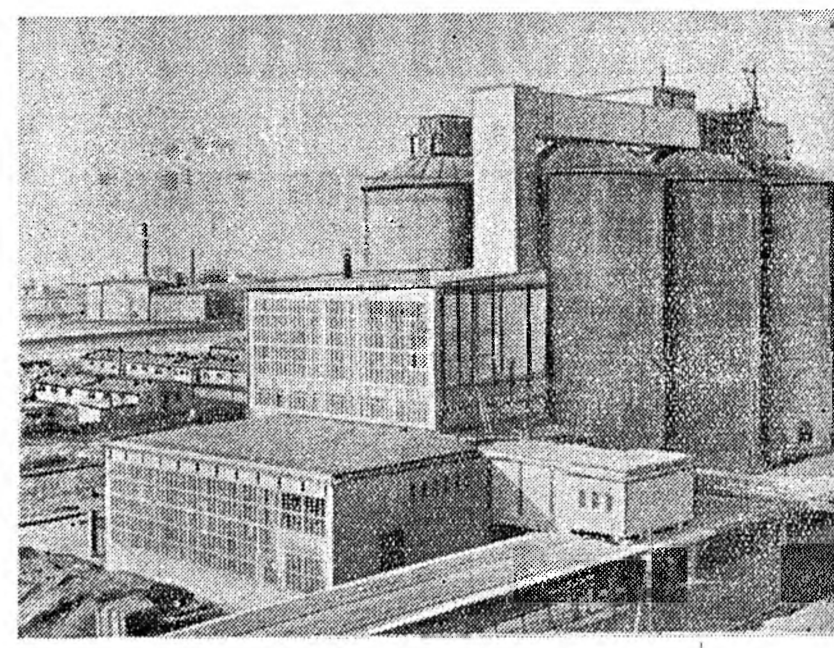
Германска Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Лотар Больц, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, ГДР-эй Национальна оборонын министр генерал-полковник Вилли Штоф, министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонор Отто Нушке, Ганс Лох, Фред Эльснер, Фриц Зельбман болон бусад тушаалта хүнүүд СССР-эй правительственна делегациие аэродром дээрэ угтаа.

Мүн ГДР-тэ байдаг СССР-эй онсо ба бүрин эрхэтэ посол Г. М. Пушкин, Германида байдаг советскэ сэрэгэй главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко мүн тэдэниие угталсаа. Энээнэй урда тээ Берлиндэ ерэһэн советскэ делегациин гэшүүд—армиин генерал А. И. Антонов, СССР-эй МИД-эй европейскэ гурбадахи таһагые даагша И. И. Ильичев, СССР-эй МИД-эй договорно-эрхын таһагые даагша Г. И. Тункин, сэрэгэй главна прокуророй орлогшо полковник К. Н. Новиков гэгшэд угтагшадай дунда байлсаа.

ООН-эй Генеральна секретарьта Египет буруушаалта эльгээбэ

КАИР, мартын 11. (ТАСС). ООН-эй тусхай зэбсэгтэ хүсэнүүд эдлэхэ эрхэеэ дабана гэжэ буруушаан Египедэй правительство ООН-эй Генеральна секретарь Хаммаршельдда хандаба. ООН-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй эдлэхэ эрхыень Генеральна Ассамблей тогтоожо, тэрээниие Египет һайшааһан байгаа. Мүн ООН-эй тусхай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Газын шадарай амгалан зониие буудаһан ушарые Египет буруушаагаа.

Египет ООН-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдые өөрынгөө газар дээрэ оруулхадаа, эдэ зэбсэгтэ хүсэнүүд буудалгые болюулжа, гаргагдажа байһан Израилиин сэрэгэй хойноһоо дахажа ябаха гэжэ һанаһан байгаа. Энээнһээ ондоо зорилго ООН-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үмэнэ табигдаа һаань, Египет буруушааха байна гэжэ Хатем онсолон тэмдэглэбэ.

Арадай демократическа Польшодо барилгын зүйлнүүдэй промышленно... үргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Мүнөө үеын оньһото техникээр хангагдаһан томо томо... ментын заводууд һүүлэй жэлнүүдтэ байгуулагдаа. Арадай ажахые хүгж... табанжэлэй түсэбэй ёһоор цемент 80 процент ехээр абтадаг болохо ёһотой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Варшавадахи цементын шэнэ завод.

Польшын Центральна фотоагентствын фото.

Франциин эб найрамдалай национальна Соведэй сесси

ПАРИЖ, мартын. 11. (ТАСС). Мартын 9-нэй, 10-най үдэр Парижда Франциин эб найрамдалай национальна соведэй сесси боложо, Алжир тухай асуудалые, мүн зэбсэгжэлгэн тухай болон «Бага Европо» гэдэгые байгуулха тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Пьер Кот, Лоран Казанова, Дастье Де ла Вижери, Бернар Лавернь болон соведэй бусад гэшүүд үгэ хэлэһэн байна.

Национальна Совет нэгэн дуугаар деклараци абажа, Алжир тухай асуудалаар, мүн Европодо амгалан тайбан байдал тогтоохо тухай асуудалаар өөрынгөө һанамжые тодорхойлоо.

Алжирта зониие хашажа зобоожо байһыень, мүн олоорнь түрмэдэ хаажа байһан ябадалые Соведэй гэшүүд эрид шууд буруушаба. Франциин правительство түрүүн үүсхэл гаргажа, Алжирай хүн... той хуулита хэлсээ хэхэ ёһотой... жэ национальна совет онсолон... дэглэнэ. Алжирай үндэһэ яһата... хүсэлэнтэйнь тааралдуулан, Ф... ци Алжир хоёрой хоорондо зо... политическэ холбоо байгуулха... хайда хэлсээн хэгдэхэ ёһотой... хэдэ, Алжирай үндэһэ яһата... хүсэлэнгые Франци Алжир хоё... политическэ шэнэ холбоон я... шье һаа дайрахагүй байна... национальна совет тэмдэглэнэ.

Сэрэгэй бүлэглэлнүүдые бай... ха, түргөөр зэбсэгжэхэ, шэнэ... зын атомна буу зэбсэг бүт... туршаха ябадалые национа... совет эрид буруушаагаа.

«Бага Европо» гэдэгые бай... ха тухай проект совет буруу... гаа.

Урда Корейн сэрэгэй албахаагшад КНДР-тэ ерэжэ ор...

ПХЕНЬЯН, мартын 11. (ТАСС). Урда Корейн армиин младша лейтенант Ким Чер Чжун Американ самолёдоор Урда Корейһээ һайн дураараа Хойто Корей мартын 9-дэ ниидэжэ ерээ гэжэ Корейн телеграфна агентство мэдээсэнэ. Американ империалистнуудай болон лисынмановецуудай Корейн урда зүгтэ хэжэ байһан дайнай бэлэдхэлдэ хабаадалсаха дурагүй дэ... КНДР ниидэжэ ерээб гэжэ... Чер Чжун мэдүүлээ.

«Минчжу Чосон» газетын... дээсэһэнэй ёһоор, энээнэй у... тээ Урда Корейн армиин... младша сержант болон нэгэ сол... Хойто Корейдэ ерэжэ ороһон... гаа.

Таиланд СЕАТО-һаа гараха ёһотой гэжэ Таиландын журнал бэшэнэ

ПЕКИН, мартын 12. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, недели бүри гарадаг Таиландын «Массы» гэжэ журнал статья толилжо, Таиланд СЕАТО-һаа гараха ёһотой гэжэ уряална. Хэрбээ Таиланд саашадаа СЕАТО-да хабаатай байгаа һаа, дайнда оролсоходоо болохо байна. Гадна, СЕАТО Таиландые сэрэгэй хүсөөр, мүн экономическа талааршье эзэмдэхэ гэһэн империалистнуудай зэбсэг гээшэ.

Саашадаа СЕАТО-да хабаатай байхадаа, Таиланд Американ и... риализмын колони болошохо... на. Арад энээндэнь дурагүй.

СЕАТО-да хабаададаг... оронууд, тэрэ тоодо Таиланд,... таржа, Индидэ эсэргүү тэмсэл... һэн Пакистанай эрилтые Таи... яабашье дэмжэжэ шадахагүй... мэһээ Таиландын правитель... арадайнгаа аша туһые хар... Индидэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн... периалистнуудай ябуулгану... хабаадалсахагүй ёһотой гэжэ ж... нал бэшэнэ.

Америкынхид Италиие атомна дай хэхэ газар болгохо түсэбтэй

РИМ, мартын 12. (ТАСС). «Чикаго Дейли Ньюс» газетын корреспондент Стоунмэн атомна шэнэ базануудые байгуулха гэһэн Американ түсэб тушаа ТАСС-эй хэһэн мэдүүлгые тайлбарилаа. Тиихэдээ, Италиин хойто талада байрладаг Американ сэрэгүүд 5—6 мянган хүнһөө бүридэһэн, атомна... гаар зэбсэглэгдэһэн «турша... атомна часть» юм гэжэ мэдэрэ...

«Стоунмэнэй эдэ үгэнүүдһээ... элирнэб гэхэдэ, американхид... лииие атомна дай үүдхэхэ га... болгохо гэжэ оролдожо байна... жэ «Иаэзе» газетэ бэшэнэ.

ГАЗАДАХИ БАЙДАЛ

КАИР, мартын 11. (ТАСС). Газа шадарай нютагта Израилиин добтолхоһоо урда Египедэй захиргаан тэндэ зонхилжо байһан юм. Мүнөөшье энэ нютаг Египедэй захиргаанай гарта үгтэхэ ёһотой гэжэ Газа шадар һуудаг хүн зон эринэ. Рафах, Хан-Юнис болон Газада үсэгэлдэр үглөөнһөө эхилээд олон мянган зон демонстраци хэжэ, Египедэй захиргаан Газада тогтоогдохо ёһотой гэһэн эрилтэ табяад, Газын шадарые уласхоорондын мэдэлтэй болгохо гэһэн түсэбые эрид буруушаагаа. Демонстрацида хабадагшад Египедэй республикын тугые болон президент Гамаль Абдель Насерай портредые абажа ябаа.

Үсэгэлдэр Газада демонстрантнууд болон ООН-эй онсо зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгэй хоорондо тулалдаан болоо гэжэ Египедэй газетэнүүд мэдээсэнэ.

Палестинын хүбүүн Муха... Эль-Мушареф гэгшын ОО... штабай байшан дээрэ Египе... тугые бодхоохо гэхэдэнь Кана... солдадууд тэрээниие буудаа.... хаммед Эль-Мушареф хоёр да... хүндөөр шархатажа, госпита... абаашагдаа. Тэрэнһээ гадна,... монстрацида хабаадаһан гу... хүн шархатаа гэжэ «Аль-Ах... газетэ мэдээсэнэ. Городто... шанга байдал тохёолдобо.

Даниин сэрэгэй командала... полковник Энгхолм гэгшые Га... шадарай сэрэгэй губернатор... генерал Бэрнс томилбо гэжэ... дээсэгдэнэ. Городто танкнууд... болоо, юрэнхы дээрээ Газын... дар шахардуу шанга байдал... хёолдобо гэжэ «Аш-шааб» га... бэшэнэ.

Түрүү һууриин түлөө

Улан-Удын хүдөө ажахын техникум соогоо конькигаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Динамо» стадион дээрэ һаяхан болобо. Мүрысөөндэ 28 бэрхэ конькишан хабаадалсажа, түрүү һууриин түлөө тэмсээ. Тиигэжэ 500, 1000, 1500 метртэ урилдаан болоо.

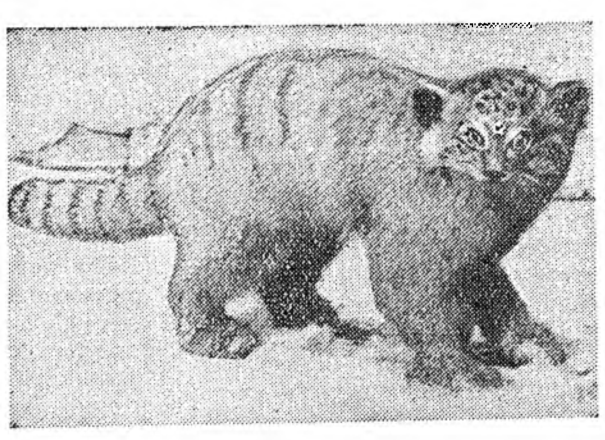
Эхэнэрнүүд елүүр дээрэ түрүүлэн гаража, 500 метртэ урилдаа. Энэ урилдаанда студентка Батурина (1 минута 5 секунда соо ерэжэ) түрүү һуури эзэлээ. Хоёрдохи һуурида студентка Кузнецова гараа. Мүн 1000 метрын урилдаанда Батурина түрүүлһэн байна.

Эрэшүүлэй хоорондо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ студент Бычков һайн дүн харуулаа. Тэрэ 500 метрын зайе 55 секунда соо гаталжа, нэгэдэхи, студент Кузнецов хоёрдохи һуури эзэлээ. Тэрэшэлэн 1500 метрын урилдаанда Бычков нэгэдэхи, Кузнецов хоёрдохи һууринуудые эзэлһэн байна.

Г. Рютин.

Зэрлиг миисгэй—мануул

(Хизаар ороноо шэнжэлэгшын тэмдэглэл)

Манай Бурят-Монголой газар дээрэ хоёр ондоо зэрлиг миисгэй бии гэжэ тоологдодог. Тэдэнэй нэгэниинь шэлүүһэн болоно. Шэлүүһэн хадаа үдхэн тайга соо байрладаг, олзоборилгын ан юм. Тиимэһээ энээниие ангуушан бүхэн мэдэдэг, тэрэниие агнажа баридаг байна.

Хоёрдохинь—зэрлиг миисгэй — мануул болоно. Энээниие үсөөхэн хүн мэдэдэг. Зэрлиг миисгэйн бэень үнэгэнэй бэеын түхэлтэй, арһаниинь боро үнгэтэй, хүлнүүдынь, гэдэһэ саминь шарабтар юм. Хара алаг, үзүүр хара һүүлтэй байдаг. Монсод гэһэн тархитай, богони шэхэтэй байха.

Зэрлиг миисгэй ехэнхидээ хадалиг газарта, нүхэн соо гү, али хабсагайн ган забһар соо байрладаг. Заримдаа тарбаганай хуушан нүхэ эзэлээд байдаг юм. Тиихэдэ зэрлиг миисгэй хулгана, зумбараа, шубуу болон хорхой шумуулнуудые барижа эдидэг. Тэрэ ехэнхидээ һүни, үглөөгүүр эртэ агнажа, хооллодог байна.

Мануул хабар — март, май һарануудта ороондо ородог, 3—4 гүлгэ түрэдэг арьяатан юм.

Энэ зэрлиг миисгэй Кяхта, Кудара, Сэлэнгэ, Мухаршэбэр, Бичура, Тарбагатай болон Иволгын тала дайдаар үзэгдэдэг. Мүн Зэдын үргэн сагаан дайдада бүришье олоороо байрладаг байна. Тиихэдэ Баргажанда, Үдын голдо үзэгдэдэггүй.

Манай республикада зэрлиг миисгэй агнадаггүй. Тиимэһээ тушаан боложо, ангуушадта дайралдадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зэрлиг миисгэй—мануул харуулагдана.

И. Котов, СССР-эй географическа обществын бодото гэшүүн.

З. Кузнецовагай фото.

Түрүү һуури эзэлхын түлөө

Табан залуу басагадай Москва город санаар ошоһонһоо хойшо 20 жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулагдан санашадай мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ 170 гаран хүн хабаадаа. Эрэшүүл 15 километртэ, эхэнэрнүүд 5 километртэ урилдаа.

Эхэнэр санашадай дундаһаа ПВЗ-гэй «Локомотив» бүлгэмэй санашад түрүү һуури эзэлжэ, шанда хүртөө. Хоёрдохи һуурииe «Урожай» гэдэг бүлгэмэй спортсменүүд эзэлээ.

Эрэшүүлэй дундаһаа «Урожай» командынхид түрүү һуурида гаража, шанда хүртэһэн байна. Тиихэдэ Заиграйн аймагай эхэнэр санашад Раззарснова, Елизова гэгшэд нэгэдэхи ба хоёрдохи һууринуудые хубаажа, тус тустаа урилдаһан эхэнэрнүүдэй дундаһаа түрүү һууринуудые эзэлээ.

Тус тустаа урилдагшадай дундаһаа түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ эрэшүүлэй дундаһаа Анненков (ПВЗ) нэгэдэхи, Харитонов («Буревестник») хоёрдохи, Котельников (65-дахи һургуули) гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

А. Игумнов.

Һурагшадай мүрысөөн

Закаменай аймагай Санагын дунда һургуулида хоккейгээр түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө классуудай хоорондо үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ 8-дахи «А», «Б», 9—10-дахи классуудай һурагшад хабаадалсаа.

Үсэд шанга тулалдаан боложо, 8-дахи «А» классайхид шүүгээ. Тэдэнэр шадамар бэрхээр наададаг байһанаа харуулаа.

Б. Дылыков.

Тобшо мэдээсэлнүүд

★Советскэ мэргэжэлтэдэй туһаламжаар КНДР-эй Синпхо городто консервын завод баригдажа дүүргэгдэбэ. Завод май һарада ашаглалгада оруулагдаха. Жэлэй эсэс хүрэтэр тус завод мянган тонно жэмэсэй консервэ гаргаха юм.

★«Радиоченст» гэжэ Швециин радио Советскэ Союзай уранһайханай хэдэн фильмнүүдые телевиденеэр харуулхаяа һаяхан худалдажа абаа. Мартын 4-дэ амаралтын үдэр Швециин хүн зон «Дүүргэгдээгүй повесть», мартын 10-да «Садко» гэжэ уранһайханай фильмнүүдые телевизорээр хараа.

★Индонезидэ ошоод байһан советскэ циркын артистнууд Богорто байдаг президентын ордон соо мартын 10-да наада харуулаа. Республикын Президент Сукарно, нютагай захиргаанай хүтэлбэрилэгшэд, Индонезидэ байдаг СССР-эй посол Д. А. Жуков гэгшэд наада харалсаа. Президент Сукарно советскэ артистнуудые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалаа.

★«Намын амьдрал» («партиин ажабайдал») гэжэ журналай түрүүшын номер Улан-Баторта хэблэгдэбэ. Монголой Арадай - революционно партиин Центральна Комитет энэ журналые хэблэн гаргана. Журналай түрүү бэшэг соо хоёрдохи табанжэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэе гэжэ Монголой ажалшадые журнал уряална.

★Уэзерсфилдэ (Англиин зүүн урда зүг) байдаг Американ агаарай-сэрэгэй базаһаа баруугаар гурбан километрын газарта Американ сэрэгэй хоёр самолёдууд мартын 11-дэ мүргэлдэшоо. Гурбан хүн үхөө.

(ТАСС).

Ботвинник Смыслов хоёрой наадан

Гроссмейстернүүд М. Ботвинник болон В. Смыслов мартын 10-да наадаяа үргэлжэлүүлээгүй. Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө гурбадахяа наадахадаа тэнсэбэбди гэжэ мэдүүлээ. 2:1 гэһэн тоотойгоор Смы... түрүүлжэ ябана

Редактор Д. Л. ЛОБСАН...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора— 32-74. отв. секретаря —27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н00372 Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1325